

Käesolev tekst on üksnes dokumenteerimisvahend ning sel ei ole mingit õiguslikku mõju. Liidu institutsioonid ei vastuta selle teksti sisu eest. Asjakohaste õigusaktide autentset versioonid, sealhulgas nende preambulid, on avaldatud Euroopa Liidu Teatajas ning on kättesaadavad EUR-Lexi veebisaidil. Need ametlikud tekstid on vahetult kättesaadavad käesolevasse dokumenti lisatud linkide kaudu

► **B**

NÕUKOGU DIREKTIIV 92/43/EMÜ,

21. mai 1992,

looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta

(EÜT L 206, 22.7.1992, lk 7)

Muudetud:

		Euroopa Liidu Teataja		
		nr	lehekülg	kuupäev
► <u>M1</u>	Nõukogu direktiiv 97/62/EÜ, 27. oktoober 1997	L 305	42	8.11.1997
► <u>M2</u>	Euroopa parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1882/2003, 29. september 2003	L 284	1	31.10.2003
► <u>M3</u>	Nõukogu direktiiv 2006/105/EÜ, 20. november 2006	L 363	368	20.12.2006
► <u>M4</u>	Nõukogu direktiiv 2013/17/EL, 13. mai 2013	L 158	193	10.6.2013

Muudetud:

► <u>A1</u>	Austria, Rootsi ja Soome ühinemisakt	C 241	21	29.8.1994
► <u>A2</u>	Akt Tšehhi Vabariigi, Eesti Vabariigi, Küprose Vabariigi, Läti Vabariigi, Leedu Vabariigi, Ungari Vabariigi, Malta Vabariigi, Poola Vabariigi, Sloveenia Vabariigi ja Slovaki Vabariigi ühinemistingimuste ja Euroopa Liidu aluslepingutesse tehtavate muudatuste kohta	L 236	33	23.9.2003

▼B**NÕUKOGU DIREKTIIV 92/43/EMÜ,****21. mai 1992,****looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta****Mõisted***Artikkel 1*

Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

- a) *kaitse* — meetmete kogum, mis on vajalik looduslike elupaikade ja looduslike looma- ja taimeliikide populatsioonide soodsa kaitsestaatus säilitamiseks või taastamiseks punktide e ja i määratluste kohaselt;
- b) *looduslikud elupaigad* — maa- või veealad, mida eristatakse geograafiliste, abiootiliste ja biootiliste tunnuste järgi ja mis on täiesti looduslikud või poollooduslikud;
- c) *ühenduse tähtsusega looduslikud elupaigatüübid* — elupaigatüübid, mis artiklis 2 nimetatud territooriumil:

i) on kadumisohus nende looduslikul levilal;

või

ii) mille looduslik levila on väike nende hääbumise või looduslikult omase piiratud levila tõttu;

või

▼M3

- iii) mis on suurepärased näited ühe või enama üheksa järgmise biogeograafilise piirkonna omaduse tõttu: Alpide piirkond, Atlandi piirkond, boreaalne piirkond, mandripiirkond, Makaroneesia piirkond, Musta mere piirkond, Pannoonia piirkond, stepipiirkond ja Vahemere piirkond.

▼B

Need elupaigatüübid on loetletud või neid võidakse loetleda I lisas;

- d) *esmatähtsad looduslikud elupaigatüübid* — kadumisohus looduslikud elupaigatüübid, mis esinevad artiklis 2 nimetatud territooriumil ja mille kaitsmisel on ühendusel eriline vastutus, võttes arvesse nende loodusliku levila suurust artiklis 2 nimetatud territooriumil; need esmatähtsad looduslikud elupaigatüübid on I lisas tähistatud tärniga (*);

▼B

- e) *loodusliku elupaiga kaitsestaatus* — looduslikku elupaika ja selle tüüpilisiliikemõjutavate tegurite summa, mis võib mõjutada selle pikaajalist looduslikku levikut, struktuuri ja funktsioone ning selle tüüpiliste liikide pikaajalist säilimist artiklis 2 nimetatud territooriumil.

Loodusliku elupaiga kaitsestaatus loetakse soodsaks, kui:

- selle looduslik levila ja alad, mida see levila piires katab, on muutumatud või laienemas,
 - selle pikaajaliseks säilimiseks vajalik eriomane struktuur ja funktsioonid on praegu ja tõenäoliselt ka lähitulevikus olemas ja
 - selle tüüpiliste liikide kaitsestaatus on soodne punkti i määratluse kohaselt;
- f) *liigi elupaik* — eriomaste abiootiliste ja biootiliste tegurite abil määratletud keskkond, kus see liik elab igas bioloogilise tsükli etapis;
- g) *ühenduse tähtsusega liigid* — liigid, mis artiklis 2 nimetatud territooriumil on:
- i) ohustatud, välja arvatud need liigid, mille looduslik levila on sellel territooriumil marginaalne ja mis ei ole ohustatud või ohualdis lääne palearktilises piirkonnas;
 - ii) ohualtid, st arvatakse, et tõenäoliselt liigub see lähemal ajal ohustatud liikide kategooriasse, kui põhjuslikud tegurid toimivad edasi;
 - iii) harvad, st väikeste populatsioonidega, mis praegu ei ole ohustatud või ohualtid, kuid võivad sellisteks muutuda. Need liigid asuvad piiratud geograafilisel alal või on hõredalt levinud laiemale looduslikul levilal; või
 - iv) endeemsed ja nõuavad erilist tähelepanu nende elupaiga erilaadi ja/või nende elupaiga kasutamise võimalike tagajärgede tõttu, mis nende kasutamisel võib olla nende kaitsestaatusel.

Need liigid on loetletud või neid võib loetleda II lisas ja/või IV või V lisas;

- h) *esmatähtsad liigid* — punkti g alapunktis i nimetatud liigid, mille kaitsmine on ühenduse eriline ülesanne seoses nende tähtsusega artiklis 2 nimetatud territooriumil; II lisas on need esmatähtsad liigid tähistatud tärniga (*);

▼B

- i) *liigi kaitsestaatus* — asjaomast liiki mõjutavate tegurite summa, mis pikema aja jooksul võib mõjutada liigi levikut ja populatsiooni arvukust artiklis 2 nimetatud territooriumil.

Kaitsestaatus loetakse soodsaks, kui:

- asjaomase liigi populatsiooni dünaamika andmed näitavad, et liik on oma looduslikus elupaigas elujõuline püsinud pikema aja jooksul ja
 - liigi looduslik levila ei ole vähenemas ega ei vähene ka lähitulevikus ning
 - selle liigi populatsiooni pikaajaliseks säilimiseks on olemas piisavalt suur elupaik, mis tõenäoliselt ka tulevikus ei vähene;
- j) *ala* — geograafiliselt määratletud ala, mille piirid on selgelt märgitud;
- k) *ühenduse tähtsusega ala* — ala, mis annab olulise panuse I lisa loodusliku elupaigatüübi või II lisa liigi soodsa kaitsestaatus säilimisele või taastamisele selles biogeograafilises piirkonnas või nendes biogeograafilistes piirkondades, kuhu see alal kuulub, ning võib oluliselt kaasa aidata ka artiklis 3 nimetatud Natura 2000 sidususele ning/või aitab oluliselt kaasa asjaomase biogeograafilise piirkonna või asjaomaste biogeograafiliste piirkondade bioloogilise mitmekesisuse säilitamisele.

Laia levilaga loomaliikide puhul peavad ühenduse tähtsusega alad vastama niisuguste liikide looduslikul levilal asuvatele paikadele, kus on olemas nende liikide eluks ja paljunemiseks olulised füüsilised või bioloogilised tingimused;

- l) *erikaitseala* — ühenduse tähtsusega ala, mille liikmesriik on määranud õigus- ja haldusaktide ja/või lepingu alusel ning kus kohaldatakse vajalikke kaitsemeetmeid, et säilitada või taastada nende looduslike elupaikade ja/või liikide populatsioonide soodsat kaitsestaatus, mille jaoks ala on määratud;
- m) *isend* — IV ja V lisas nimetatud liiki kuuluv elus või surnud loom või taim, selle osad või nendest valmistatud tooted, samuti kõik kaubad, mille puhul saatedokumendist, pakendilt, märgistuselt, etiketilt või muude asjaolude põhjal ilmneb, et nad sisaldavad nendes liikidesse kuuluvate loomade või taimede osi või neist valmistatud tooteid;

- n) *komitee* — artikli 20 alusel loodud komitee.

▼B*Artikkel 2*

1. Käesoleva direktiivi eesmärk on looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitsmisega kaasa aidata bioloogilise mitmekesisuse säilimisele liikmesriikide Euroopa territooriumil, kus kohaldatakse asutamislepingut.
2. Käesoleva direktiivi kohaselt võetud meetmed on kavandatud ühenduse tähtsusega looduslike elupaikade ning looduslike looma- ja taimeliikide soodsa kaitsestaatuse säilitamiseks või taastamiseks.
3. Käesoleva direktiivi kohaselt võetud meetmetes võetakse arvesse majanduslikke, sotsiaalseid ja kultuurilisi vajadusi ning piirkondlikke ja kohalikke iseärasusi.

Looduslike elupaikade ja liikide elupaikade kaitse*Artikkel 3*

1. Luuakse Euroopa erikaitsealade sidus ökoloogiline võrgustik Natura 2000. See võrgustik, mis koosneb aladest, kus esinevad I lisas loetletud looduslikud elupaigatüübid ja II lisas loetletud liikide elupaigad, võimaldab säilitada või vajaduse korral taastada asjaomaste looduslike elupaigatüüpide ja liikide elupaikade soodsat kaitsestaatust nende looduslikul levilal.

Natura 2000 võrgustikku kuuluvad ka liikmesriikide direktiivi 79/409/EMÜ kohaselt klassifitseeritud linnukaitsealad.

2. Iga liikmesriik annab oma panuse Natura 2000 loomisse võrdeliselt sellega, mil määral tema territooriumil leidub lõikes 1 nimetatud looduslikke elupaigatüüpe ja liikide elupaiku. Selleks määrab liikmesriik artikli 4 kohaselt erikaitsealad, võttes arvesse lõikes 1 ettenähtud eesmäärke.
3. Kui liikmesriigid peavad seda vajalikuks, püüavad nad parandada Natura 2000 ökoloogilist sidusust, säilitades ja vajaduse korral arendades artikli 10 kohaselt maastikuvorme, mis on looduslikule loomastikule ja taimestikule ülioluline.

Artikkel 4

1. Iga liikmesriik esitab III lisas (1. etapp) sätestatud kriteeriumide ja asjakohase teadusinfo alusel alade loetelu, kus märgitakse, millised kohalikke I lisas nimetatud looduslikke elupaigatüüpe ja II lisas nimetatud liike alal esineb. Suure levilaga loomaliikide puhul peavad need

▼B

alad vastama niisuguste liikide loodusliku levila piires asuvatele paikadele, kus on olemas nende liikide eluks ja paljunemiseks olulised füüsilised või bioloogilised tingimused. Laia levilaga veeskasvatatavate liikide puhul tehakse nende alade kohta ettepanekuid ainult siis, kui on olemas selgelt piiritletud ala, kus on olemas nende liikide eluks ja paljunemiseks olulised füüsilised või bioloogilised tingimused. Vajaduse korral teevad liikmesriigid artiklis 11 nimetatud järelevalve tulemuste alusel ettepanekuid loetelu muutmiseks.

Loetelu koos ala käsitleva teabega saadetakse komisjonile kolme aasta jooksul käesoleva direktiivi teatavakstegemisest. Teave peab sisaldama ala kaarti, nime, asukohta, suurust ja III lisas (1. etapp) ettenähtud kriteeriumide kohaldamisest tulenevaid andmeid, mis esitatakse komisjoni kehtestatud vormis artiklis 21 sätestatud korras.

2. Komisjon kehtestab kokkuleppel kõikide liikmesriikidega III lisas (2. etapp) sätestatud kriteeriumide alusel ja artikli 1 punkti c alapunktis iii nimetatud kõigi ►**M3** üheksa ◀ biogeograafilise piirkonna ja artikli 2 lõikes 1 nimetatud kogu territooriumi kohta liikmesriikide esitatud loeteludel põhineva ühenduse jaoks oluliste alade esialgse loetelu, märkides alad, kust on üks või mitu esmatähtsat looduslikku elupaigatüüpi või esmatähtsat liiki.

Liikmesriigid, kus ühe või mitme esmatähtsa loodusliku elupaigatüübi ja esmatähtsate liikide levilad moodustavad üle 5 % riigi territooriumist, võivad oma territooriumil ühenduse jaoks oluliste alade valimisel kokkuleppel komisjoniga taotleda III lisas (2. etapp) nimetatud kriteeriumide paindlikumat kohaldamist.

Ühenduse jaoks olulisteks aladeks valitud alade loetelu kinnitab komisjon artiklis 21 sätestatud korras, märkides alad, kus esineb üks või mitu esmatähtsat elupaigatüüpi või esmatähtsat liiki.

3. Lõikes 2 nimetatud loetelu kehtestatakse kuue aasta jooksul alates käesoleva direktiivi teatavakstegemisest.

4. Kui ala on lõikes 2 sätestatud korras kinnitatud ühenduse jaoks oluliseks alaks, määravad asjaomased liikmesriigid ala erikaitsealaks võimalikult kiiresti, kuid hiljemalt kuue aasta jooksul, kehtestades prioriteedid lähtuvalt sellest, kui tähtis ala on I lisas nimetatud looduslike elupaigatüüpide või II lisas nimetatud liikide soodsa kaitsestaatuse säilitamise või taastamise ja Natura 2000 sidususe seisukohast, ning pidades silmas ala ähvardavat kahjustamist või hävitamist.

▼B

5. Niipea kui ala on kantud lõike 2 kolmandas lõigus nimetatud loetellu, kohaldatakse selle suhtes artikli 6 lõikeid 2, 3 ja 4.

Artikkel 5

1. Kui komisjon erandjuhtudel leiab, et artikli 4 lõikes 1 nimetatud siseriiklikus loetelus puudub märge ala kohta, kus esineb esmatahtis looduslik elupaigatüüp või esmatahtis liik, mida komisjon peab asjakohase ja usaldusväärse teadusinfo alusel selle esmatahtsa loodusliku elupaigatüübi säilitamise või selle esmatahtsa liigi ellujäämise seisukohast väga tähtsaks, algatatakse selle liikmesriigi ja komisjoni vahel kahepoolne konsulteerimismenetlus, et võrrelda nende kasutatud teaduslikke andmeid.

2. Kui kuni kuuekuulise konsultatsiooniperioodi möödumisel vaidlust ei lahendata, saadab komisjon nõukogule ettepaneku ala valimise kohta ühenduse tähtsusega alaks.

3. Nõukogu teeb ühehäälese otsuse kolme kuu jooksul alates ettepaneku saamise kuupäevast.

4. Konsultatsiooniperioodi ajal ja kuni nõukogu otsuseni kohaldatakse asjaomase ala suhtes artikli 6 lõiget 2.

Artikkel 6

1. Liikmesriigid kehtestavad erikaitsealade suhtes vajalikud kaitsemeetmed, mille hulka kuuluvad vajaduse korral asjakohased kaitsekorralduskavad, mis on eraldi välja töötatud või lisatud muudesse arengukavadesse, ning asjakohased õiguslikud, halduslikud või lepingulised meetmed, mis vastavad aladel esinevate I lisa looduslike elupaigatüüpide ja II lisa liikide ökoloogilistele vajadustele.

2. Liikmesriigid võtavad vajalikke meetmeid, et vältida erikaitsealadel looduslike elupaikade ja liikide elupaikade halvenemist ning selliste liikide häirimist, mille kaitseks alad on määratud, kuivõrd selline häirimine võib oluliselt mõjutada käesoleva direktiivi eesmärkide täitmist.

3. Iga kava või projekti, mis ei ole otseselt seotud ala kaitsekorraldusega või ei ole selleks otseselt vajalik, kuid mis tõenäoliselt avaldab alale olulist mõju eraldi või koos muude kavade või projektidega, tuleb asjakohaselt hinnata seoses tagajärgedega, mida see ala kaitse-eesmärkidele avaldab. Pädevad siseriiklikud asutused annavad kavale või projektile kava või projekti tagajärgede hindamise järelduste alusel ning lõike 4 sätete kohaselt nõusoleku alles pärast seda, kui nad on kindlaks teinud, et see ei avalda asjaomase ala terviklikkusele negatiivset mõju, ja teevad seda vajaduse korral pärast avaliku arvamuse saamist.

▼B

4. Kui hoolimata negatiivsest hinnangust kava või projekti tagajärgeledele ala suhtes ja alternatiivsete lahenduste puudumisel tuleb kava või projekt üldiste huvide seisukohast eriti mõjuvatel põhjustel, sealhulgas sotsiaalsetel või majanduslikel põhjustel siiski ellu viia, peab liikmesriik võtma kõik vajalikud asendusmeetmed, et tagada Natura 2000 võrgustiku üldise sidususe kaitse. Liikmesriik teatab komisjonile vastuvõetud asendusmeetmetest.

Kui asjaomasel alal esineb esmatähtsaid looduslike elupaigatüüpe ja/või esmatähtsaid liike, võib kaaluda ainult neid seisukohti, mis on seotud rahva tervise või avaliku julgeolekuga, esmatähtsate soodsate tagajärgedega keskkonnale või komisjoni arvamuse kohaselt muude üldiste huvide seisukohast eriti mõjuvate põhjustega.

Artikkel 7

Käesoleva direktiivi artikli 6 lõigetest 2, 3 ja 4 tulenevad kohustused asendavad kõik direktiivi 79/409/EMÜ artikli 4 lõike 4 esimesest lausest tulenevad kohustused artikli 4 lõike 1 kohaselt klassifitseeritud alade või artikli 4 lõike 2 kohaselt tunnustatud alade osas alates käesoleva direktiivi rakendamise kuupäevast või alates ala direktiivi 79/409/EMÜ kohasest klassifitseerimisest või tunnustamisest liikmesriigi poolt, kui viimane kuupäev on hilisem.

Artikkel 8

1. Koos ettepanekutega, mida liikmesriigid esitavad komisjonile alade kohta, mis sobivad erikaitsealadeks, kus esineb esmatähtsaid looduslike elupaigatüüpe ja/või esmatähtsaid liike, saadavad nad vajaduse korral komisjonile oma hinnangu ühenduse kaasrahastamise kohta, mida nad peavad vajalikuks artikli 6 lõike 1 kohaste kohustuste täitmisel.

2. Alade osas, millele taotletakse ühenduse kaasrahastamist, määrab komisjon kokkuleppel iga asjaomase liikmesriigiga meetmed, mis on vajalikud esmatähtsate looduslike elupaigatüüpide ja esmatähtsate liikide soodsa kaitsestaatuse säilitamiseks või taastamiseks asjaomasel alal, ning nende meetmete üldmaksumuse.

3. Komisjon annab kokkuleppel asjaomaste liikmesriikidega hinnangu lõikes 2 nimetatud meetmete toimimiseks vajalikule rahastamisele, sealhulgas kaasrahastamisele, võttes muu hulgas arvesse esmatähtsate looduslike elupaigatüüpide ja/või esmatähtsate liikide esinemistihedust liikmesriigi territooriumil ning vajalike meetmetega seotud suhtelist finantskoormust.

▼B

4. Komisjon võtab lõigetes 2 ja 3 nimetatud hinnangu alusel ja ühenduse rahastamisvahendite kohaseid rahastamisallikaid arvestades artiklis 21 sätestatud korras vastu tähtsuse järjekorda pandud tegevuskava, mille hulka kuuluvad meetmed, mida tuleb rakendada, kui ala on määratud artikli 4 lõike 4 kohaselt.

5. Piisavate ressursside puudumise tõttu tegevuskavast välja arvatud meetmed ja eespool nimetatud tegevuskavasse arvatud meetmed, mida ei ole kaasrahastatud või mida on rahastatud ainult osaliselt, vaadatakse artiklis 21 sätestatud korras uuesti läbi iga kahe aasta tagant seoses tegevuskava läbivaatamisega ning liikmesriigid võivad kuni selle läbivaatamiseni meetmete rakendamise edasi lükata. Läbivaatamisel võetakse vajaduse korral arvesse kõnealuse ala uut olukorda.

6. Aladel, kus kaasrahastamisest sõltuvate meetmete rakendamine on edasi lükatud, hoiduvad liikmesriigid kõikide uute meetmete rakendamisest, mille tagajärjel nende alade seisund tõenäoliselt halveneb.

Artikkel 9

Komisjon vaatab artiklis 21 sätestatud korras korrapäraselt läbi Natura 2000 võrgustiku panuse artiklites 2 ja 3 sätestatud eesmärkide saavutamisel. Sellega seoses võib kaaluda mõne erikaitseala loetelust väljaarvamist, kui looduslik areng, mis on artiklis 11 sätestatud järelevalve tulemus, seda võimaldab.

Artikkel 10

Kui liikmesriigid peavad seda vajalikuks, püüavad nad maakorralduses ja arengupoliitikas ning eelkõige seoses Natura 2000 võrgustiku ökoloogilise sidususe parandamisega soodustada looduslikule loomastikule ja taimestikule ülioluliste maastikuvormide kaitsekorraldust.

Need on vormid, mis nende pikisuunalise ja katkematu struktuuri tõttu (näiteks jõed koos kallastega või tavapärased põllupiiride märkimise süsteemid) või puhkepaikadena (näiteks tiigid või metsasalud), on looduslike liikide rändele, levikule ja geenivahetusele väga olulised.

Artikkel 11

Liikmesriigid teostavad artiklis 2 nimetatud looduslike elupaikade ja liikide kaitsestaatuse järelevalvet, pöörates erilist tähelepanu esmatähtsatele looduslikele elupaigatüüpidele ja esmatähtsatele liikidele.

▼B**Liikide kaitse***Artikkel 12*

1. Liikmesriigid võtavad vajalikke meetmeid, et kehtestada IV lisa punktis a loetletud loomaliikide range kaitse süsteem nende looduslikul levilal, keelates:

- a) kõik nende liikide isendite looduses tahtliku püüdmise või tapmise viisid;
- b) nende liikide tahtliku häirimise, eelkõige nende paljunemise, järglaste kasvatamise, talvitumise ja rände ajal;
- c) munade tahtliku hävitamise või loodusest võtmise;
- d) paljunemis- või puhkepaikade kahjustamise või hävitamise.

2. Liikmesriigid keelavad nende liikide loodusest võetud isendite pidamise, vedamise ja müümise või vahetamise ja müügiks pakkumise, välja arvatud juhul, kui need liigid on loodusest seaduslikult võetud enne käesoleva direktiivi rakendamist.

3. Lõike 1 punktides a ja b ning lõikes 2 nimetatud keeldu kohaldatakse kõikide nende loomade eluetappide suhtes, kelle suhtes käesolevat artiklit kohaldatakse.

4. Liikmesriigid kehtestavad süsteemi IV lisa punktis a loetletud loomaliikide juhusliku püüdmise ja tapmise jälgimiseks. Kogutud teabe alusel teevad liikmesriigid täiendavat uurimistööd ja võtavad täiendavaid kaitsemeetmeid, millega tagatakse, et juhuslik püüdmine või tapmine ei avaldaks asjaomasele liigile olulist negatiivset mõju.

Artikkel 13

1. Liikmesriigid võtavad vajalikke meetmeid, et kehtestada IV lisa punktis b loetletud taimeliikide range kaitse süsteem, keelates:

- a) niisuguste taimede tahtliku korjamise, kogumise, lõikamise, juurimise või hävitamise looduses nende looduslikul levilal;
- b) selliste liikide loodusest võetud isendite pidamise, vedamise ja müümise või vahetamise ja müügiks pakkumise, välja arvatud juhul, kui need liigid on loodusest seaduslikult võetud enne käesoleva direktiivi rakendamist.

2. Lõike 1 punktides a ja b nimetatud keeldu kohaldatakse kõikide nende taimede bioloogilise elutsükli etappide suhtes, mille suhtes käesolevat artiklit kohaldatakse.

▼B*Artikkel 14*

1. Kui liikmesriigid peavad seoses artiklis 11 ettenähtud järelevalvega vajalikuks, võtavad nad meetmeid, millega tagatakse V lisa loetletud looduslike looma- ja taimeliikide isendite loodusest võtmine ja kasutamine kooskõlas nende soodsa kaitsestaatuse säilitamisega.

2. Kui neid meetmeid peetakse vajalikuks, peab nende hulka kuuluma artiklis 11 ettenähtud järelevalve jätkamine. Nende meetmete hulka võivad kuuluda eelkõige:

- teatavale omandile juurdepääsu käsitlevad eeskirjad,
- isendite loodusest võtmise ja teatavate populatsioonide kasutamise ajutine või kohalik keeld,
- isendite loodusest võtmise ajavahemike ja/või meetodite sätestamine,
- jahi- ja kalapüügieeskirjade kohaldamine isendite võtmisel, võttes arvesse niisuguste populatsioonide kaitset,
- isendite võtmist käsitleva loasüsteemi või kvootide kehtestamine,
- isendite ostmise, müügi, müügiks pakkumise, müügiks hoidmise või müügiks transportimise sätestamine,
- loomaliikide kasvatamine vangistuses ja taimeliikide kunstlik paljundamine range järelevalve tingimustes, et vähendada isendite loodusest võtmist,
- vastuvõetud meetmete mõju hindamine.

Artikkel 15

V lisa punktis a loetletud looduslike loomaliikide püüdmisel või tapmisel ja kui artikli 16 alusel kohaldatakse IV lisa punktis a loetletud liikide võtmisel, püüdmisel või tapmisel erandeid, keelavad liikmesriigid kõikide keelatud vahendite kasutamise, mis võivad põhjustada nende liikide populatsioonide kohalikku kadumist või tekitada neile tõsiseid häireid, eelkõige:

- a) VI lisa punktis a loetletud püüdmis- või tapmisvahendite kasutamise;
- b) iga liiki püüdmise ja tapmise VI lisa punktis b nimetatud transpordivahenditelt.

▼B*Artikkel 16*

1. Kui muud rahuldavat alternatiivset lahendust ei ole ja erand ei kahjusta kõnealuste liikide populatsioonide soodsa kaitsetaseme säilitamist nende looduslikul levilal, võivad liikmesriigid teha artiklite 12, 13 ja 14 ning artikli 15 punktide a ja b sätetest erandi:

- a) loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitsmiseks ja looduslike elupaikade säilitamiseks;
- b) eriti oluliste saagi-, karja-, metsa-, kalamajandus-, veemajanduskahjude ja muud liiki omandiga seotud kahjude ärahoidmiseks;
- c) rahva tervise ja elanikkonna ohutuse huvides või muude üldiste huvide seisukohast eriti mõjuvatel põhjustel, sealhulgas sotsiaalsed ja majanduslikud põhjused ning kasu, mida keskkond saab erandite andmisest;
- d) kasvatustöökaks ja nende liikide teaduslikuks uurimiseks, taastamiseks ja taasasustamiseks ning selle jaoks vajalikuks paljundamiseks, sealhulgas taimede kunstlikuks paljundamiseks;
- e) range järelevalve all valikuliselt ja piiratud ulatuses IV lisas loetletud liikide teatavate isendite võtmise või pidamise lubamiseks pädevate siseriiklike asutuste määratletud kogustes.

2. Liikmesriigid edastavad komisjonile iga kahe aasta tagant lõike 1 alusel kohaldatud erandite kohta komitee kehtestatud vormi kohase aruande. Komisjon esitab oma arvamuse nende erandite kohta hiljemalt 12 kuu jooksul aruande saamisest ning teatab sellest komiteele.

3. Aruannetes esitatakse:

- a) liigid, mille suhtes erandeid kohaldatakse, ja erandi tegemise põhjus, sealhulgas ohu laad ning vajaduse korral tagasilükatud alternatiivsed võimalused ja kasutatud teadusandmed;
- b) loomaliikide püüdmiseks või tapmiseks lubatud viisid, vahendid ja meetodid ning nende kasutamise põhjused;
- c) asjaolud, millal ja miks need erandid on lubatud;
- d) asutus, mis on volitatud nõutud tingimused teatavaks tegema ja kontrollima, kas need on täidetud, samuti otsustama, milliseid viise, vahendeid ja meetodeid millistes piirides ja milliste asutuste poolt võib kasutada, ning millised isikud vastutavad ülesande täitmise eest;
- e) järelevalvemeetmed ja saadud tulemused.

▼B**Teave***Artikkel 17*

1. Liikmesriigid koostavad alates artiklis 23 ettenähtud ajavahemiku lõppemisest iga kuue aasta tagant käesoleva direktiivi rakendamise aruande. See aruanne peab sisaldama eelkõige teavet artikli 6 lõikes 1 nimetatud kaitsemeetmete kohta, hinnangut nende meetmete mõju kohta I lisa looduslike elupaigatüüpide ja II lisa liikide kaitsestaatusele ning artiklis 11 nimetatud seirekontrolli tulemusi. Komitee kehtestatud vormi kohaselt koostatud aruanne edastatakse komisjonile ja tehakse üldsusele kättesaadavaks.

2. Komisjon koostab lõikes 1 nimetatud aruannete põhjal ühendaaruande. Selles aruandes esitatakse tehtud edusammude asjakohane hinnang ja eelkõige Natura 2000 osa artiklis 3 sätestatud eesmärkide saavutamisel. Aruande osa, mis hõlmab liikmesriikide esitatud teavet, saadetakse kõnealusele liikmesriigile kinnitamiseks. Komisjon avaldab lõpparuande komiteele esitamise järel hiljemalt kahe aasta jooksul pärast lõikes 1 nimetatud aruannete saamist ning edastab selle liikmesriikidele, Euroopa Parlamendile, nõukogule ning majandus- ja sotsiaalkomiteele.

3. Liikmesriigid võivad tähistada käesoleva direktiivi kohaselt määratud alad komitee kavandatud tähistustahvlitega, mida ühenduses kasutatakse.

Teadusuuringud*Artikkel 18*

1. Liikmesriigid ja komisjon soodustavad artiklis 2 ettenähtud eesmärkide ja artiklis 11 nimetatud kohustuse täitmiseks vajalikku teadustööd. Nad vahetavad teavet, et liikmesriigi ja ühenduse tasandil tehtavat teadustööd nõuetekohaselt kooskõlastada.

2. Erilist tähelepanu pööratakse artiklite 4 ja 10 rakendamiseks vajalikule teadustööle ning soodustatakse liikmesriikidevahelist piiriülest teaduskoostööd.

Lisade muutmise kord*Artikkel 19*

Muudatused, mis on vajalikud I, II, III, V ja VI lisa kohandamiseks teaduse ja tehnika arenguga, võtab nõukogu vastu komisjoni ettepanekul kvalifitseeritud hääleteenamusega.

▼B

Muudatused, mis on vajalikud IV lisa kohandamiseks teaduse ja tehnika arenguga, võtab nõukogu vastu komisjoni ettepanekul ühehäälselt.

Komitee**▼M2***Artikkel 20*

Komisjoni abistab komitee.

Artikkel 21

1. Kui viidatakse käesolevale artiklile, kohaldatakse otsuse 1999/468/EÜ⁽¹⁾ artikleid 5 ja 7, võttes arvesse selle artikli 8 sätteid.

Otsuse 1999/468/EÜ artikli 5 lõikes 6 sätestatud tähtajaks kehtestatakse kolm kuud.

2. Komitee võtab vastu oma töökorra.

▼B**Täiendavad sätted***Artikkel 22*

Käesoleva direktiivi sätete rakendamiseks liikmesriigid:

- a) uurivad IV lisa liikide, mis on nende territooriumil kohalikud liigid, taastasustamise võimalust, kui uuring, milles on arvesse võetud muudes liikmesriikides või mujal saadud kogemusi, tõestab, et niisugune taastasustamine aitab tõhusalt kaasa nende liikide soodsa kaitsestaatuse taastamisele ja kui seda tehakse pärast asjaomase üldsusega põhjalikku konsulteerimist;
- b) tagavad, et kõikide liikide tahtlik asustamine nende territooriumile, kus need liigid on võõrliigid, oleks reguleeritud, nii et see ei kahjustaks looduslikke elupaiku nende looduslikul levilal ega kohalikku looduslikku loomastikku ja taimestikku, ja keelavad niisuguse taastasustamise, kui nad peavad seda vajalikuks. Hindamistulemused edastatakse komiteele teadmiseks;
- c) soodustavad kasvatustööd ja üldsuse teavitamist, mis selgitab vajadust kaitsta looduslikke looma- ja taimeliike ning nende elukeskkonda ja looduslikke elupaiku.

⁽¹⁾ Nõukogu 28. juuni 1999. aasta otsus 1999/468/EÜ, millega kehtestatakse komisjoni rakendusvolituste kasutamise menetlused (EÜT L 184, 17.7.1999, lk 23).

▼B

Lõppsätted

Artikkel 23

1. Liikmesriigid jõustavad käesoleva direktiivi täitmiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid kahe aasta jooksul alates direktiivi teatavakstegemisest. Liikmesriigid teavitavad sellest viivitamata komisjoni.
2. Kui liikmesriigid need meetmed vastu võtavad, lisavad nad nendele meetmetele või nende meetmete ametliku avaldamise korral nende juurde viite käesolevale direktiivile. Viitamise viisi näevad ette liikmesriigid.
3. Liikmesriigid edastavad komisjonile käesoleva direktiiviga reguleeritavas valdkonnas vastuvõetavate siseriiklike põhiliste õigusnormide teksti.

Artikkel 24

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele.

▼ **M4***I LISA***ÜHENDUSE TÄHTSUSEGA LOODUSLIKUD ELUPAIGATÜÜPID,
MILLE SÄILITAMINE NÕUAB ERIKAITSEALADE MÄÄRAMIST****Tõlgendamine**

Elupaigatüüpide tõlgendamise juhend on toodud „Euroopa Liidu elupaigatüüpide tõlgendamise käsiraamatus”, mille on kinnitanud artikli 20 kohaselt asutatud komitee („elupaikade komitee”) ja mille on avaldanud Euroopa Komisjon (*).

Koodid vastavad Natura 2000 koodidele.

Märk „*” tähistab esmatähtsaid elupaigatüüpe.

1. RANNIKUD JA SOOLAKUD**11. Avamere ja loodete piirkonnad**

1110 Mereveega alaliselt üle ujutatud liivamadalad

1120 * *Posidonia* põhjad (*Posidonium oceanicae* kooslused)

1130 Jõgede lehtersuudmed

1140 Mõõnaga paljanduvad mudased ja liivased laugmadalikud

1150 * Rannikulõukad

1160 Laiad madalad abajad ja lahed

1170 Karid

1180 Merepõhjast eristuvate gaaside mõjul moodustunud struktuurid („sambad”)

12. Rannikupangad ja klibu- või kivirannad

1210 Üheaastase taimestikuga esmased rannavallid

1220 Püsi-rohttaimestikuga kivirannad

1230 Taimestunud pangad Atlandi ookeani ja Läänemere rannikul

1240 Taimestunud pankrannad Vahemere rannikul (koos endeemsete kermeki *Limonium* spp. liikidega)

1250 Endeemse taimestikuga pangad Makaroneesia randades

13. Atlantilised ja kontinentaalsed sooldunud lodud ja sooldunud niidud

1310 Soolarohu (*Salicornia*) jt üheaastaste taimedega mudased ja liivased rannikud

1320 *Spartinion maritimae* kooslustega alad

1330 Atlantilised sooldunud rannaniidud *Glauco-Pucinellietalia* kooslustega

1340 * Sisemaa sooldunud niidud

14. Vahemerelised ja termoatlantilised sooldunud lodud ja sooldunud niidud

1410 Vahemerelised sooldunud niidud *Juncetalia maritimi* kooslustega

1420 Vahemerelised ja termo-atlantilised soolalembesed võserikud *Sarcocornetea fructicosi* kooslustega

(*) „Interpretation Manual of European Union Habitats, version EUR 15/2”, mille elupaikade komitee on vastu võtnud 4. oktoobril 1999, ning „Amendments to the „Interpretation Manual of European Union Habitats” with a view to EU enlargement” (Hab. 01/11b-rev. 1), mille elupaikade komitee on vastu võtnud 24. aprillil 2002 kirjalikku konsulteerimismenetlust kasutades; Euroopa Komisjon, keskkonna peadirektoraat;

▼ **M4**

1430 Soola- ja lämmastikulembesed võserikud *Pegano-Salsoletae* kooslustega

15. **Sisemaa sooldunud stepid ja kipsistepid**

1510 * Vahemereelised sooldunud stepid *Limonietaalia* kooslustega

1520 * Kipsistepid *Gypsophiletalia* kooslustega Pürenee poolsaarel

1530 * Pannoonia sooldunud stepid ja märgalad

16. **Läänemere kesk- ja põhjaosa saarestikud, ranniku- ja maakerkealad**

1610 Liiva-, kivi-, kliburanna ja sublitoraali taimkattega Läänemere oos-saared

1620 Läänemere kesk- ja põhjaosa väikesaared ning laiud

1630 * Läänemere kesk- ja põhjaosa rannaniidud

1640 Läänemere kesk- ja põhjaosa püsirohhtaimestuga liivarannad

1650 Läänemere kesk- ja põhjaosa kitsad abajad

2. RANNIKU- JA SISEMAALUITED

21. **Atlandi ookeani, Põhjamere ja Läänemere rannikuluided**

2110 Kujunevad liikuvad rannikuluided

2120 Liikuvad rannikuluided (valged luided) rand-luidekaeraga (*Ammophila arenaria*)

2130 * Rohhtaimeodega kinnistunud rannikuluided (hallid luided)

2140 * Leostunud kinnistunud luided hariliku kukemarjaga (*Empetrum nigrum*)

2150 * Leostunud kinnistunud atlantilised luided *Calluno-Ulicetea* kooslustega

2160 Astelpajuga (*Hippophaë rhamnoides*) luided

2170 Hanepajuga (*Salix repens ssp. argentea*) luided (*Salicion arenariae* kooslused)

2180 Atlantilise, kontinentaalse ning boreaalse piirkonna metsastunud luided

2190 Luidetevahelised niisked nõod

21A0 Matšeerid (* Iirimaal)

22. **Vahemere ranniku mereluided**

2210 *Crucianellion maritimae* kooslustega kinnistunud luiterannad

2220 Luided, millel kasvab *Euphorbia terracina*

2230 *Malcolmietalia* kooslustega luiterohumaad

2240 *Brachypodietalia* kooslustega ning üheaastaste taimedega luiterohumaad

2250 * Luitekadastikud (*Juniperus* spp.)

2260 *Cisto-Lavenduletalia* kooslustega jäiklehised luitevõserikud

2270 * Piinia (*Pinus pinea*) ja/või merimänniga (*Pinus pinaster*) luitemännikud

▼ **M4**23. **Sisemaised vanad leostunud luited**

- 2310 Kanarbiku (*Calluna*) ja leetpõdsastega (*Genista*) kuivad liivanõmmed
- 2320 Kanarbiku (*Calluna*) ja hariliku kukemarjaga (*Empetrum nigrum*) kuivad liivanõmmed
- 2330 Hõberohu (*Corynephorus*) ja kasteheina (*Agrostis*) liikidega avatud luite-rohumaad sisemaal
- 2340 * Pannoonia sisemaaluited

3. MAGEVEE ELUPAIGAD

31. **Seisuveekogud**

- 3110 Liivatasandike mineraalidevaesed vähetoitelised veekogud *Littorelletalia uniflorae* kooslustega
- 3120 Lahnarohu (*Isoetes* spp.) liikidega mineraalidevaesed vähetoitelised veekogud, peamiselt liivmuldadel Vahemere maade lääneosas
- 3130 *Littorelletea uniflorae* ja/või *Isoëto-Nanojuncetea* kooslustega vähe- kuni kesктоitelised seisuveekogud
- 3140 Bentiliste mändvetikakooslustega (*Chara* spp.) kalgiveelised vähe- kuni kesктоitelised veekogud
- 3150 Penikeele- või kilbukakooslustega (*Magnopotamion* või *Hydrocharition*) looduslikult rohkeitoitelised järved
- 3160 Looduslikult huumustoitelised järved ja järvikud
- 3170 * Vahemereelised ajutised väikeveekogud
- 3180 * Turlokid
- 3190 Kipsi karstijärved
- 31A0 * Lootose kasvualad Transilvaania kuumaveeallikatel

32. **Vooluveekogud – loodusliku või poolloodusliku dünaamikaga vooluveekogude lõigud (väikesed, keskmised ja suured voolusängid), kus vee kvaliteet pole oluliselt halvenenud**

- 3210 Fennoskandia looduslikud jõed
- 3220 Mägijõed ja nende kaldarohustu
- 3230 Euroopa mürikaariaga (*Myricaria germanica*) mägijõed ja nende kallaste puistaimestu
- 3240 Halli pajuga (*Salix elaeagnos*) mägijõed ja nende kallaste puistaimestu
- 3250 Püsivooluga vahemereelised jõed, kus kasvab kollane sarvmagun (*Glau-cium flavum*)
- 3260 Tasandikel ja mäestike jalameil voolavad jõed *Ranunculion fluitantis*'e ja *Callitricho-Batrachion*'i kooslustega
- 3270 *Chenopodium rubri* p.p. ja *Bidention* p.p. kooslustega mudakaldased jõed
- 3280 *Paspalo-Agrostidion*'i kooslustega püsivoolulised vahemereelised jõed ning pajudest (*Salix*) ja hõbepaplist (*Populus alba*) „rippkardinad”
- 3290 *Paspalo-Agrostidioni* kooslustega ajutise vooluga vahemereelised jõed
- 32A0 Karstijõgede tufikaskaadid Dinaari mäestik

▼ **M4**

4. PARASVÖÖTME NÕMMED JA VÕSERIKUD

- 4010 Soo-eerikaga (*Erica tetralix*) põhjaatlantilised märke nõmmed
- 4020 * Ripsmelise (*Erica ciliaris*) ja soo-eerikaga (*Erica tetralix*) atlantilised parasvöötme märke nõmmed
- 4030 Euroopa kuivad nõmmed
- 4040 * Laiuva eerikaga (*Erica vagans*) kuivad atlantilised rannikunõmmed
- 4050 * Makaroneesia endeemsed nõmmed
- 4060 Alpiinsed ja boreaalsed nõmmed
- 4070 * Mägimänni (*Pinus mugo*) ja karedakarvase rododendroniga (*Rhododendron hirsutum*) põõsastikud (*Mugo-Rhododendretum hirsuti* kooslused)
- 4080 Lähisarktilised pajustikud (*Salix* spp.)
- 4090 Astelhernega mägivahemerelised endeemsed nõmmed
- 40A0 * Subkontinentaalsed Pannoonia võserikud
- 40B0 Rodope põõsasmarani (*Potentilla fruticosa*) tihnikud
- 40C0 * Pontose-Sarmaatia heitlehised tihnikud

5. JÄIKLEHISED VÕSERIKUD (MATORRAL)

51. **Lähisvahemerelised ja parasvöötmedelised võserikud**
- 5110 Hariliku pukspuuga (*Buxus sempervirens*) kuiva- ja soojalembesed püsi-kooslused kaljunõlvadel (*Berberidion*'i kooslused)
- 5120 Lõhnava luudpõõsa (*Cytisus purgans*) kooslused mägedes
- 5130 Hariliku kadaka (*Juniperus communis*) kooslused nõmmedel ja lubjarikka mullaga rohumaadel
- 5140 * Tsistusega (*Cistus palhinhae*) märke rannikunõmmed
52. **Vahemereline puismatorralid**
- 5210 Kadakatega (*Juniperus* spp.) puismatorralid
- 5220 Kreetürniga (*Zyziphus*) puismatorralid
- 5230 * Loorberipuudega (*Laurus nobilis*) puismatorralid
53. **Termovahemerelised ja stepiäärsed põõsastikud**
- 5310 Loorberitihnikud (*Laurus nobilis*)
- 5320 Rannakaljudelähedased madalad piimalillekooslused (*Euphorbia*)
- 5330 Termovahemerelised ja kõrbeäärsed võserikud
54. **Früügana**
- 5410 *Astragalo-Plantaginetum subulatae* kooslustega kaljutippude früüganad Vahemeremaade lääneosas
- 5420 *Sarcopoterium spinosum*'i kooslustega früüganad
- 5430 *Euphorbio-Verbascion*'i kooslustega endeemsed früüganad

▼ **M4**

6. LOODUSLIKUD JA POOLLOODUSLIKUD ROHUMAAD

61. **Looduslikud rohumaad**

- 6110 * *Alyssa-Sedion albi* kooslustega kaljurohumaad lubjarikkal või aluselisel mullal
- 6120 * Kuivad liivased rohumaad lubjarikkal mullal
- 6130 *Violetalia calaminariae* kooslustega rohumaad raskemetalliderikkal mullal
- 6140 Siil-aruheinaga (*Festuca eskia*) rohumaad Pürenee poolsaarel ränirikkal mullal
- 6150 Alpiinsed ja boreaalsed rohumaad ränirikkal mullal
- 6160 *Festuca indigesta* mägirohumaad Pürenee poolsaarel
- 6170 Alpiinsed ja lähisalpiinsed rohumaad lubjarikkal mullal
- 6180 Makaroneesia parasniisked rohumaad
- 6190 Pannoonia kaljurohumaad (*Stipo-Festucetalia pallentis*)

62. **Poollooduslikud kuivad rohumaad ja põõsastikud**

- 6210 *Festuco-Brometalia* kooslustega poollooduslikud kuivad rohumaad ja põõsastikud lubjarikkal mullal (* olulised käpaliste kasvukohad)
- 6220 * *Thero-Brachypodietea* kooslustega kõrreliste ja üheaastaste rohunditega ebastepid
- 6230 Jussheinaga (*Nardus*) liigirikkad mäestikurohumaad ränirikkal mullal (Mandri-Euroopa eelmäestikes)
- 6240 * Lähis-Pannoonia stepistunud rohumaad
- 6250 * Pannoonia stepistunud rohumaad lössil
- 6260 * Pannoonia liivastepid
- 6270 * Fennoskandia madalike liigirikkad arurohumaad
- 6280 * Põhjamaised lood ja eelkambriumi karbonaatsed silekaljud
- 62A0 Idapoolsed lähisvahemereelised kuivad rohumaad (*Scorzoneratalia villosae*)
- 62B0 * Küprose serpentiinrohumaad
- 62C0 * Pontose-Sarmaatia stepid
- 62D0 Mõõsia mägirohumaad happelisel mullal
63. **Jäiklehised karjatatavad metsad (deesad)**
- 6310 Igihaljaste tammedega (*Quercus* spp.) deesad
64. **Poollooduslikud niisked kõrgrohustud**
- 6410 Sinihelmikaniidud (*Molinion caeruleae* kooslused) lubjarikkal või turvas-
tunud mullal või savikatel mudasetetel
- 6420 Vahemereelised kõrgrohustud ja kõrkjastikud (*Molinio-Holoschoenion*'i kooslused)

▼ **M4**

- 6430 Niiskuslembesed serva-kõrgrohustud tasandikel ja mäestikes alpiinse vööndini
- 6440 *Cnidion dubii* kooslustega lamminiidud jõeorgudes
- 6450 Põhjamaised lamminiidud
- 6460 Troodose sooniidud
- 65. **Parasniisked rohumaad**
- 6510 Aas-rebasesaba (*Alopecurus pratensis*) ja ürt-punanupuga (*Sanguisorba officinalis*) madalikuniidud
- 6520 Mäginiidud
- 6530 * Fennoskandia puisniidud
- 6540 Lähisvahemerelised rohumaad (*Molinio-Hordeion secalini* kooslused)

7. RABAD JA SOOD

- 71. **Rabad**
- 7110 * Looduslikus seisundis rabad
- 7120 Inimtegevusest rikutud, kuid taastumisvõimelised rabad
- 7130 Vaipsood (* kui on looduslikus seisundis)
- 7140 Siirdesood ja õõtsiksood
- 7150 Nokkheinakooslused (*Rhynchosporion*)
- 7160 Fennoskandia mineraaliderikkad allikad ja allikasood
- 72. **Lubjarikkad madalsood**
- 7210 * Lääne-mõõkrohu (*Cladium mariscus*) ja raudtarna (*Carex davalliana*) kooslustega lubjarikkad madalsood
- 7220 * Nõrglubjalasundit moodustavad allikad (*Cratoneurion* kooslused)
- 7230 Aluselised madalsood
- 7240 Alpiinsed *Caricion bicoloris-atrofuscae* esikkooslused
- 73. **Boreaalsed sood**
- 7310 * Aabasood
- 7320 * Palsasood

8. PALJANDID JA KOOPAD

- 81. **Rusukalded**
- 8110 *Androsacetalia alpinae* ja *Galeopsietalia ladani* kooslustega silikaatsete kivimite rusukalded mägedes kuni lumepiirini
- 8120 *Thlaspietea rotundifolia* kooslustega karbonaatsete kivimite ja lubjakivikilda rusukalded mägedes kuni alpiinse vööndini
- 8130 Vahemere lääneosa ja alpiinsed soojalembesed rusukalded
- 8140 Vahemere idaosa rusukalded
- 8150 Kesk-Euroopa kõrgustike silikaatsete kivimite rusukalded
- 8160 * Kesk-Euroopa kõrgustike ja mäestike karbonaatsete kivimite rusukalded

▼ **M4**

82. **Kivirinnakud koos kasmofüütilise taimestuga**
- 8210 Karbonaatsed paljandid koos kasmofüütilise taimestuga
- 8220 Silikaatsed paljandid koos kasmofüütilise taimestuga
- 8230 Silikaatsed paljandid koos *Sedo-Scleranthion*'i või *Sedo albi-Veronicion dillenii* esikkooslustega
- 8240 * Paepaljandid
83. **Muud paljandid**
- 8310 Avalikkusele suletud koopad
- 8320 Laavaväljad ja looduslikud õõnestised
- 8330 Mere poolt üleujutatud või osaliselt üleujutatud koopad
- 8340 Püsiliustikud

9. METSAD

Looduslikus seisundis metsad, mille moodustavad kohalikud suured puud koos tüüpilise alustaimestuga ning mis on haruldased või jäänukkooslused ja/või milles kasvab ühenduse tähtsusega liike

90. **Põhja-Euroopa (boreaalsed) metsad**
- 9010 * Läänetaiga
- 9020 * Tamme, pärna, vahtra, saare või jalakatega Fennoskandia hemiboreaalsed looduslikud vanad laialehised epifütiderikkad salumetsad (*Quercus*, *Tilia*, *Acer*, *Fraxinus* või *Ulmus*)
- 9030 * Maakerkerannikul kasvavad looduslikud esikmetsad
- 9040 Põhja-Euroopa lähisalpiinsed/lähisarktilised *Betula pubescens* ssp. *czerepanovii* metsad
- 9050 Hariliku kuusega (*Picea abies*) rohunditerikkad Fennoskandia metsad
- 9060 Okasmetsad oosidel või glatsiofluviaalsetel mõhnadel
- 9070 Fennoskandia puiskarjamaad
- 9080 * Fennoskandia madalsoo- ja lodumetsad
91. **Euroopa parasvöötme metsad**
- 9110 *Luzulo-Fagetum*'i kooslustega põõgimetsad
- 9120 *Quercion robori-petraeae* või *Ilici-Fagenion*'i kooslustega atlantilised põõgimetsad happelisel mullal; põõsarindes kasvavad iileksid (*Ilex*), vahel ka jugapuud (*Taxus*)
- 9130 *Asperula-Fagetum*'i kooslustega põõgimetsad
- 9140 Vahtrate (*Acer*) ning oblikaga (*Rumex arifolius*) Kesk-Euroopa lähisalpiinsed põõgimetsad
- 9150 *Cephalanthero-Fagion*'i kooslustega lubjakividel kasvavad Kesk-Euroopa põõgimetsad
- 9160 *Carpinion betulii* kooslustega lähisatlantilised ja Kesk-Euroopa tammikud või tamme-valgepõõgi metsad

▼ **M4**

- 9170 *Galio-Carpinetum*'i kooslustega tamme-valgepöögimetsad
- 9180 * *Tilio-Acerion*'i kooslustega nõlvade, rusukallete ja jäärakute metsad
- 9190 Vanad happelembesed hariliku tamme (*Quercus robur*) metsad liivatasandikel
- 91A0 Iileksi (*Ilex*) ja roodjala (*Blechnum*) liikidega vanad Briti saarte tammikud
- 91B0 Ahtalehise saare (*Fraxinus angustifolia*) soojalembesed metsad
- 91C0 * Kaledoonia metsad
- 91D0 * Siirdesoo- ja rabametsad
- 91E0 * Sanglepa (*Alnus glutinosa*) ja hariliku saarega (*Fraxinus excelsior*) lammimetsad (*Alno-Padion*'i, *Alnion incanae*, *Salicion albae* kooslused)
- 91F0 Hariliku tamme (*Quercus robur*), künnapuu (*Ulmus laevis*) ja põldjalaka (*Ulmus minor*), hariliku saare (*Fraxinus excelsior*) või ahtalehise saarega (*Fraxinus angustifolia*) lammi-segametsad suurte jõgede kaldavallidel (*Ulmenion minoris*'e kooslused)
- 91G0 * Kivitamme (*Quercus petraea*) ja valgepöögiga (*Carpinus betulus*) Pannoonia metsad
- 91H0 * Karvase tammega (*Quercus pubescens*) Pannoonia metsad
- 91I0 * Tammedega (*Quercus* spp.) Euro-Siberi metsastepid
- 91J0 * Hariliku jugapuu (*Taxus baccata*) metsad Briti saartel
- 91K0 *Aremonio-Fagion*'i kooslustega Illüüria pöögimetsad (*Fagus sylvatica*)
- 91L0 *Erythronio-carpinion*'i kooslustega Illüüria tamme-valgepöögi metsad
- 91M0 Pannoonia-Balkani türgi tamme ja kivitamme metsad
- 91N0 * *Junipero-Populetum albae* kooslustega Pannoonia sisemaaluidete põõsastikud
- 91P0 Püha Risti mäestiku nulumetsad (*Abietetum polonicum*)
- 91Q0 Lääne-Karpaatia männimetsad (*Pinus sylvestris*) lubjarikkal pinnasel
- 91R0 Dinaari-dolomiidi männimetsad (*Genisto januensis-Pinetum*)
- 91S0 * Lääne-Pontose pöögimetsad
- 91T0 Kesk-Euroopa samblikuga männimetsad
- 91U0 Sarmaatia steppide männimetsad
- 91V0 Daakia pöögimetsad (*Symphyto-Fagion*)
- 91W0 Mõõsia pöögimetsad
- 91X0 * Dobrudža pöögimetsad
- 91Y0 Daakia tamme ja valgepöögimetsad
- 91Z0 Mõõsia hõbepärna metsad
- 91AA * Valge tamme metsad
- 91BA Mõõsia valge nulu metsad
- 91CA Rodope ja Stara planina männimetsad

▼ **M4****92. Vahemerelised laialehelised metsad**

- 9210 * Jugapuude (*Taxus*) ja iileksitega (*Ilex*) pöögimetsad Apenniini mäestik
- 9220 * Euroopa nuluga (*Abies alba*) pöögimetsad Apenniini mäestik ja pöögimetsad, milles kasvab *Abies nebrodensis*
- 9230 Hariliku tamme (*Quercus robur*) ja pürenee tamme (*Quercus pyrenaica*) metsad Pürenee poolsaarel ja Edela-Prantsusmaal
- 9240 *Quercus faginea* ja *Quercus canariensis*'e metsad Pürenee poolsaarel
- 9250 *Quercus trojana* metsad
- 9260 Hariliku kastanipuu (*Castanea sativa*) metsad
- 9270 Kreeka pöögimetsad, milles kasvab *Abies borisii-regis*
- 9280 Ungari tamme (*Quercus frainetto*) metsad
- 9290 *Acer-Cupression*'i kooslustega küpressimetsad
- 92A0 Hõberemmelga (*Salix alba*) ja hõbepapli (*Populus alba*) galeriimetsad
- 92B0 Pontose rododendroni (*Rhododendron ponticum*), pajude (*Salix*) ja muude liikidega ajutiste vooluveekogude kaldakooslused Vahemeremaades
- 92C0 Ida-plaatani- (*Platanus orientalis*) ja ida-ambrapuu- (*Liquidambar orientalis*) metsad (*Platanion orientalis* kooslused)
- 92D0 Lõuna-Euroopa veekogude kaldavõsastikud (*Nerio-Tamaricetea* ja *Securinegion tinctoriae* kooslused)

93. Vahemerelised jäiklehelised metsad

- 9310 *Quercus brachyphylla* metsad Kreekas
- 9320 Õlipuu (*Olea*) ja jaanikaunapuu (*Ceratonia*) metsad
- 9330 Korgitamme (*Quercus suber*) metsad
- 9340 Iilekstamme (*Quercus ilex*) ja *Quercus rotundifolia* metsad
- 9350 Soomustamme (*Quercus macrolepis*) metsad
- 9360 * Makaroneesia loorberimetsad (*Laurus, Ocotea*)
- 9370 * Datlipalmi- (*Phoenix*) salad
- 9380 Teravalehise iileksi (*Ilex aquifolium*) metsad
- 9390 * *Quercus alnifolia* võserikud ja madala taimkattega tammikud
- 93A0 *Quercus infectoria* tammikud (*Anagyro foetidae-Quercetum infectoriae*)

94. Parasvööndi mägi-alade okasmetsad

- 9410 *Vaccinio-Piceetea* kooslustega kuusemetsad (*Picea*) mäestikes happelisel mullal kuni alpiinse vööndini
- 9420 Euroopa lehise (*Larix decidua*) ja/või alpi seederänni (*Pinus cembra*) mägimetsad
- 9430 Konksmänni (*Pinus uncinata*) mägimetsad (* kipsil või lubjakivil)

▼ M4

95. **Vahemere piirkonna ja Makaroneesia mägi-okasmetsad**
- 9510 * Euroopa nulu (*Abies alba*) metsad Apenniini poolsaare lõunaosas
- 9520 Hispaania nulu (*Abies pinsapo*) metsad
- 9530 * (Lähis)vahemerelised männikud endeemse musta männiga
- 9540 Vahemerelised männikud endeemsete Mesogea mändidega
- 9550 Kanaari saarte endeemsed männikud
- 9560 * Kadakatega (*Juniperus* spp.) endeemsed metsad
- 9570 * Sandrakipuu (*Tetraclinis articulata*) metsad
- 9580 * Vahemerelised hariliku jugapuu (*Taxus baccata*) metsad
- 9590 * *Cedrus brevifolia* metsad (*Cedrosetum brevifoliae*)
- 95A0 Mägivahemerelised kõrgmännikud

▼ **M4**

II LISA

ÜHENDUSE TÄHTSUSEGA LOOMA- JA TAIMELIIGID, MILLE
SÄILITAMINE NÕUAB ERIKAITSEALADE MÄÄRAMIST

Tõlgendamine

a) II lisa täiendab I lisa ühtse erikaitsealade võrgustiku loomiseks.

b) Käesolevas lisas loetletud liikidele on viidatud

— liigi või alamliigi nimega või

— kõigi kõrgema astme taksonisse või selle taksoni määratud osasse kuuluvate liikidega.

Lühend „spp.” sugukonna või perekonna nime järel tähistab kõiki sellesse sugukonda või perekonda kuuluvaid liike.

c) Tähisted

Tärn (*) liiginime ees viitab sellele, et liik on esmatähtis.

Enamik käesolevas lisas loetletud liike on loetletud ka IV lisas. Kui käesolevas lisas esinev liik ei esine IV või V lisas, järgneb selle nimele sümbol (o); kui käesolevas lisas esinev liik esineb ka V lisas, kuid ei esine IV lisas, järgneb selle nimele sümbol (V).

a) **LOOMAD**

SELGROOGSED

IMETAJAD	RODENTIA
INSECTIVORA	Gliridae
Talpidae	<i>Myomimus roachi</i>
<i>Galemys pyrenaicus</i>	Sciuridae
CHIROPTERA	* <i>Marmota marmota latirostris</i>
Rhinolophidae	* <i>Pteromys volans (Sciuropterus ruscicus)</i>
<i>Rhinolophus blasii</i>	<i>Spermophilus citellus (Citellus citellus)</i>
<i>Rhinolophus euryale</i>	* <i>Spermophilus suslicus (Citellus suslicus)</i>
<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>	Castoridae
<i>Rhinolophus hipposideros</i>	<i>Castor fiber</i> (välja arvatud Eesti, Läti, Leedu, Soome ja Rootsi populatsioonid)
<i>Rhinolophus mehelyi</i>	
Vespertilionidae	Cricetidae
<i>Barbastella barbastellus</i>	<i>Mesocricetus newtoni</i>
<i>Miniopterus schreibersii</i>	Microtidae
<i>Myotis bechsteinii</i>	<i>Dinaromys bogdanovi</i>
<i>Myotis blythii</i>	<i>Microtus cabreræ</i>
<i>Myotis capaccinii</i>	* <i>Microtus oeconomus arenicola</i>
<i>Myotis dasycneme</i>	* <i>Microtus oeconomus mehelyi</i>
<i>Myotis emarginatus</i>	<i>Microtus tatricus</i>
<i>Myotis myotis</i>	
Pteropodidae	Zapodidae
<i>Roussettus aegyptiacus</i>	<i>Sicista subtilis</i>

▼ **M4****CARNIVORA**

Canidae

- * *Alopex lagopus*
- * *Canis lupus* (välja arvatud Eesti populatsioon; Kreeka populatsioonid: ainult 39. laiuskraadist lõunas esinevad populatsioonid; Hispaania populatsioonid: ainult Duerost lõunas esinevad populatsioonid; Läti, Leedu ja Soome populatsioonid)

Ursidae

- * *Ursus arctos* (välja arvatud Eesti, Soome ja Rootsi populatsioonid)

Mustelidae

- * *Gulo gulo*
- Lutra lutra*
- Mustela eversmanii*
- * *Mustela lutreola*
- Vormela peregusna*

Felidae

- Lynx lynx* (välja arvatud Eesti, Läti ja Soome populatsioonid)
- * *Lynx pardinus*

Phocidae

- Halichoerus grypus* (V)
- * *Monachus monachus*
- Phoca hispida bottnica* (V)
- * *Phoca hispida saimensis*
- Phoca vitulina* (V)

ARTIODACTYLA

Cervidae

- * *Cervus elaphus corsicanus*
- Rangifer tarandus fennicus* (o)

Bovidae

- * *Bison bonasus*
- Capra aegagrus* (looduslikud populatsioonid)
- * *Capra pyrenaica pyrenaica*
- Ovis gmelini musimon* (*Ovis ammon musimon*) (looduslikud populatsioonid – Korsika ja Sardiinia)
- Ovis orientalis ophion* (*Ovis gmelini ophion*)
- * *Rupicapra pyrenaica ornata* (*Rupicapra rupicapra ornata*)
- Rupicapra rupicapra balcanica*
- * *Rupicapra rupicapra tatrica*

CETACEA

- Phocoena phocoena*
- Tursiops truncatus*

ROOMAJAD**CHELONIA (TESTUDINES)**

Testudinidae

- Testudo graeca*
- Testudo hermanni*
- Testudo marginata*

Cheloniidae

- * *Caretta caretta*
- * *Chelonia mydas*

Emydidae

- Emys orbicularis*
- Mauremys caspica*
- Mauremys leprosa*

SAURIA

Lacertidae

- Dinarolacerta mosorensis*
- Lacerta bonnali* (*Lacerta monticola*)
- Lacerta monticola*
- Lacerta schreiberi*
- Gallotia galloti insulanagae*
- * *Gallotia simonyi*
- Podarcis lilfordi*
- Podarcis pityusensis*

Scincidae

- Chalcides simonyi* (*Chalcides occidentalis*)

Gekkonidae

- Phyllodactylus europaeus*

OPHIDIA (SERPENTES)

Colubridae

- * *Coluber cypriensis*
- Elaphe quatuorlineata*
- Elaphe situla*
- * *Natrix natrix cypriaca*

Viperidae

- * *Macrovipera schweizeri* (*Vipera lebetina schweizeri*)
- Vipera ursinii* (välja arvatud *Vipera ursinii rakosiensis* ja *Vipera ursinii macrops*)
- * *Vipera ursinii macrops*
- * *Vipera ursinii rakosiensis*

KAHEPAIKSED**CAUDATA**

Salamandridae

- Chioglossa lusitanica*

▼ M4

<i>Mertensiella luschani</i> (<i>Salamandra luschani</i>)	<i>Lampetra fluviatilis</i> (V) (välja arvatud Soome ja Rootsi populatsioonid)
* <i>Salamandra aurorae</i> (<i>Salamandra atra aurorae</i>)	<i>Lampetra planeri</i> (o) (välja arvatud Eesti, Soome ja Rootsi populatsioonid)
<i>Salamandrina terdigitata</i>	<i>Lethenteron zanandreae</i> (V)
<i>Triturus carnifex</i> (<i>Triturus cristatus carnifex</i>)	<i>Petromyzon marinus</i> (o) (välja arvatud Rootsi populatsioonid)
<i>Triturus cristatus</i> (<i>Triturus cristatus cristatus</i>)	ACIPENSERIFORMES
<i>Triturus dobrogicus</i> (<i>Triturus cristatus dobrogicus</i>)	Acipenseridae
<i>Triturus karelinii</i> (<i>Triturus cristatus karelinii</i>)	* <i>Acipenser naccarii</i>
<i>Triturus montandoni</i>	* <i>Acipenser sturio</i>
<i>Triturus vulgaris ampelensis</i>	CLUPEIFORMES
Proteidae	Clupeidae
* <i>Proteus anguinus</i>	<i>Alosa</i> spp. (V)
Plethodontidae	SALMONIFORMES
<i>Hydromantes (Speleomantes) ambrosii</i>	Salmonidae
<i>Hydromantes (Speleomantes) flavus</i>	<i>Hucho hucho</i> (looduslikud populatsioonid) (V)
<i>Hydromantes (Speleomantes) genei</i>	<i>Salmo macrostigma</i> (o)
<i>Hydromantes (Speleomantes) imperialis</i>	<i>Salmo marmoratus</i> (o)
<i>Hydromantes (Speleomantes) strinatii</i>	<i>Salmo salar</i> (üksnes magevee) (V) (välja arvatud Soome asurkonnad)
<i>Hydromantes (Speleomantes) supra-montis</i>	<i>Salmothymus obtusirostris</i> (o)
ANURA	Coregonidae
Discoglossidae	* <i>Coregonus oxyrhynchus</i> (anadroomsed populatsioonid Põhjamere teatavates piirkondades)
* <i>Alytes muletensis</i>	Umbridae
<i>Bombina bombina</i>	<i>Umbra krameri</i> (o)
<i>Bombina variegata</i>	CYPRINIFORMES
<i>Discoglossus galganoi</i> (kaasa arvatud <i>Discoglossus „jeanneae”</i>)	Cyprinidae
<i>Discoglossus montalentii</i>	<i>Alburnus albidus</i> (o) (<i>Alburnus vulturius</i>)
<i>Discoglossus sardus</i>	<i>Aulopyge huegelii</i> (o)
Ranidae	<i>Anaecypris hispanica</i>
<i>Rana latastei</i>	<i>Aspius aspius</i> (V) (välja arvatud Soome populatsioonid)
Pelobatidae	<i>Barbus comiza</i> (V)
* <i>Pelobates fuscus insubricus</i>	<i>Barbus meridionalis</i> (V)
KALAD	<i>Barbus plebejus</i> (V)
PETROMYZONIFORMES	<i>Chalcalburnus chalcoides</i> (o)
Petromyzonidae	<i>Chondrostoma genei</i> (o)
<i>Eudontomyzon</i> spp. (o)	<i>Chondrostoma knerii</i> (o)
	<i>Chondrostoma lusitanicum</i> (o)
	<i>Chondrostoma phoxinus</i> (o)
	<i>Chondrostoma polylepis</i> (o) (kaasa arvatud <i>C. willkommii</i>)
	<i>Chondrostoma soetta</i> (o)
	<i>Chondrostoma toxostoma</i> (o)

▼ M4

<i>Gobio albipinnatus</i> (o)	<i>Sabanejewia larvata</i> (o) (<i>Cobitis larvata</i> ja <i>Cobitis conspersa</i>)
<i>Gobio kessleri</i> (o)	
<i>Gobio uranoscopus</i> (o)	SILURIFORMES
<i>Iberocypris palaciosi</i> (o)	Siluridae
* <i>Ladigesocypris ghigii</i> (o)	<i>Silurus aristotelis</i> (V)
<i>Leuciscus lucumonis</i> (o)	ATHERINIFORMES
<i>Leuciscus souffia</i> (o)	Cyprinodontidae
<i>Pelecus cultratus</i> (V)	<i>Aphanius iberus</i> (o)
<i>Phoxinellus</i> spp. (o)	<i>Aphanius fasciatus</i> (o)
* <i>Phoxinus phoxinus</i>	* <i>Valencia hispanica</i>
<i>Rhodeus sericeus amarus</i> (o)	* <i>Valencia letourneuxi</i> (<i>Valencia hispanica</i>)
<i>Rutilus pigus</i> (V)	PERCIFORMES
<i>Rutilus rubilio</i> (o)	Percidae
<i>Rutilus arcasii</i> (o)	<i>Gymnocephalus baloni</i>
<i>Rutilus macrolepidotus</i> (o)	<i>Gymnocephalus schraetzer</i> (V)
<i>Rutilus lemmingii</i> (o)	* <i>Romanichthys valsanicola</i>
<i>Rutilus frisii meidingeri</i> (V)	<i>Zingel</i> spp. [(o) välja arvatud <i>Zingel asper</i> ja <i>Zingel zingel</i> (V)]
<i>Rutilus alburnoides</i> (o)	Gobiidae
<i>Scardinius graecus</i> (o)	<i>Knipowitschia croatica</i> (o)
<i>Squalius microlepis</i> (o)	<i>Knipowitschia (Padogobius) panizzae</i> (o)
<i>Squalius svallize</i> (o)	<i>Padogobius nigricans</i> (o)
Cobitidae	<i>Pomatoschistus canestrini</i> (o)
<i>Cobitis elongata</i> (o)	SCORPAENIFORMES
<i>Cobitis taenia</i> (o) (välja arvatud Soome populatsioonid)	Cottidae
<i>Cobitis trichonica</i> (o)	<i>Cottus gobio</i> (o) (välja arvatud Soome populatsioonid)
<i>Misgurnus fossilis</i> (o)	<i>Cottus petiti</i> (o)
<i>Sabanejewia aurata</i> (o)	
	SELGROOTUD
LÜLIJALGSED	<i>Carabus hungaricus</i>
CRUSTACEA	* <i>Carabus menetriesi pacholei</i>
Decapoda	* <i>Carabus olympiae</i>
<i>Austropotamobius pallipes</i> (V)	<i>Carabus variolosus</i>
* <i>Austropotamobius torrentium</i> (V)	<i>Carabus zawadzskii</i>
Isopoda	<i>Cerambyx cerdo</i>
* <i>Armadillidium ghardalamensis</i>	<i>Corticaria planula</i> (o)
INSECTA	<i>Cucujus cinnaberinus</i>
Coleoptera	<i>Dorcadion fulvum cervae</i>
<i>Agathidium pulchellum</i> (o)	<i>Duvalius gebhardti</i>
<i>Bolbelasmus unicornis</i>	<i>Duvalius hungaricus</i>
<i>Boros schneideri</i> (o)	<i>Dytiscus latissimus</i>
<i>Buprestis splendens</i>	<i>Graphoderus bilineatus</i>
<i>Carabus hampei</i>	

▼ M4

<i>Leptodirus hochenwarti</i>	<i>Euphydryas (Eurodryas, Hypodryas) aurinia</i> (o)
<i>Limniscus violaceus</i> (o)	<i>Glyphipterix loricatella</i>
<i>Lucanus cervus</i> (o)	<i>Gortyna borelii lunata</i>
<i>Macrolea pubipennis</i> (o)	<i>Graellsia isabellae</i> (V)
<i>Mesosa myops</i> (o)	<i>Hesperia comma catena</i> (o)
<i>Morimus funereus</i> (o)	<i>Hypodryas maturna</i>
* <i>Osmoderma eremita</i>	<i>Leptidea morsei</i>
<i>Oxyporus mannerheimii</i> (o)	<i>Lignyopectera fumidaria</i>
<i>Pilemia tigrina</i>	<i>Lycaena dispar</i>
* <i>Phryganophilus ruficollis</i>	<i>Lycaena helle</i>
<i>Probaticus subrugosus</i>	<i>Maculinea nausithous</i>
<i>Propomacrus cypriacus</i>	<i>Maculinea teleius</i>
* <i>Pseudogaurotina excellens</i>	<i>Melanargia arge</i>
<i>Pseudoseriscius cameroni</i>	* <i>Nymphalis vaualbum</i>
<i>Pytho kolwensis</i>	<i>Papilio hospiton</i>
<i>Rhysodes sulcatus</i> (o)	<i>Phyllometra culminaria</i>
* <i>Rosalia alpina</i>	<i>Plebicula golgus</i>
<i>Stephanopachys linearis</i> (o)	<i>Polymixis rufocincta isolata</i>
<i>Stephanopachys substriatus</i> (o)	<i>Polyommatus eroides</i>
<i>Xyletinus tremulicola</i> (o)	<i>Proterebia afra dalmata</i>
Hemiptera	<i>Pseudophilotes bavius</i>
<i>Aradus angularis</i> (o)	<i>Xestia borealis</i> (o)
Lepidoptera	<i>Xestia brunneopicta</i> (o)
<i>Agriades glandon aquilo</i> (o)	* <i>Xylomoia strix</i>
<i>Arytrura musculus</i>	Mantodea
* <i>Callimorpha (Euplagia, Panaxia) quadripunctaria</i> (o)	<i>Apteromantis aptera</i>
<i>Catopta thrips</i>	Odonata
<i>Chondrosoma fiduciarium</i>	<i>Coenagrion hylas</i> (o)
<i>Clossiana improba</i> (o)	<i>Coenagrion mercuriale</i> (o)
<i>Coenonympha oedippus</i>	<i>Coenagrion ornatum</i> (o)
<i>Colias myrmidone</i>	<i>Cordulegaster heros</i>
<i>Cucullia mixta</i>	<i>Cordulegaster trinacriae</i>
<i>Dioszeghyana schmidtii</i>	<i>Gomphus graslinii</i>
<i>Erannis ankeraria</i>	<i>Leucorrhinia pectoralis</i>
<i>Erebia calcaria</i>	<i>Lindenia tetraphylla</i>
<i>Erebia christi</i>	<i>Macromia splendens</i>
<i>Erebia medusa polaris</i> (o)	<i>Ophiogomphus cecilia</i>
<i>Eriogaster catax</i>	<i>Oxygastra curtisii</i>
	Orthoptera
	<i>Baetica ustulata</i>
	<i>Brachytrupes megacephalus</i>
	<i>Isophya costata</i>
	<i>Isophya harzi</i>

▼ **M4**

<i>Isophya stysi</i>	<i>Hygromia kovacsi</i>
<i>Myrmecophilus baronii</i>	<i>Idiomela (Helix) subplicata</i>
<i>Odontopodisma rubripes</i>	<i>Lampedusa imitatrix</i>
<i>Paracaloptenus caloptenoides</i>	* <i>Lampedusa melitensis</i>
<i>Pholidoptera transsylvanica</i>	<i>Leiostyla abbreviata</i>
<i>Stenobothrus (Stenobothrodes) eurasius</i>	<i>Leiostyla cassida</i>
ARACHNIDA	<i>Leiostyla corneocostata</i>
Pseudoscorpiones	<i>Leiostyla gibba</i>
<i>Anthrenochernes stellae</i> (o)	<i>Leiostyla lamellosa</i>
MOLLUSKID	* <i>Paladilhia hungarica</i>
GASTROPODA	<i>Sadleriana pannonica</i>
<i>Anisus vorticulus</i>	<i>Theodoxus transversalis</i>
<i>Caseolus calculus</i>	<i>Vertigo angustior</i> (o)
<i>Caseolus commixta</i>	<i>Vertigo genesii</i> (o)
<i>Caseolus sphaerula</i>	<i>Vertigo geyeri</i> (o)
<i>Chilostoma banaticum</i>	<i>Vertigo moulinsiana</i> (o)
<i>Discula leacockiana</i>	BIVALVIA
<i>Discula tabellata</i>	Unionoida
<i>Discus gueriniatus</i>	<i>Margaritifera durrovensis (Margaritifera margaritifera)</i> (V)
<i>Elona quimperiana</i>	<i>Margaritifera margaritifera</i> (V)
<i>Geomalacus maculosus</i>	<i>Unio crassus</i>
<i>Geomitra moniziana</i>	Dreissenidae
<i>Gibbula nivosa</i>	<i>Congerina kusceri</i>
* <i>Helicopsis striata austriaca</i> (o)	

b) **TAIMED**

PTERIDOPHYTA	ISOETACEAE
ASPLENIACEAE	<i>Isoetes boryana</i> Durieu
<i>Asplenium jahandiezii</i> (Litard.) Rouy	<i>Isoetes malinverniana</i> Ces. & De Not.
<i>Asplenium adulterinum</i> Milde	MARSILEACEAE
BLECHNACEAE	<i>Marsilea batardae</i> Launert
<i>Woodwardia radicans</i> (L.) Sm.	<i>Marsilea quadrifolia</i> L.
DICKSONIACEAE	<i>Marsilea strigosa</i> Willd.
<i>Culcita macrocarpa</i> C. Presl	OPHIOGLOSSACEAE
DRYOPTERIDACEAE	<i>Botrychium simplex</i> Hitchc.
<i>Diplazium sibiricum</i> (Turcz. ex Kunze) Kurata	<i>Ophioglossum polyphyllum</i> A. Braun
* <i>Dryopteris corleyi</i> Fraser-Jenk.	GYMNOSPERMAE
<i>Dryopteris fragans</i> (L.) Schott	PINACEAE
HYMENOPHYLLACEAE	* <i>Abies nebrodensis</i> (Lojac.) Mattei
<i>Trichomanes speciosum</i> Willd.	ANGIOSPERMAE
	ALISMATACEAE
	* <i>Alisma wahlenbergii</i> (Holmberg) Juz.

▼ M4*Caldesia parnassifolia* (L.) Parl.*Luronium natans* (L.) Raf.

AMARYLLIDACEAE

Leucojum nicaeense Ard.*Narcissus asturiensis* (Jordan) Pugsley*Narcissus calcicola* Mendonça*Narcissus cyclamineus* DC.*Narcissus fernandesii* G. Pedro*Narcissus humilis* (Cav.) Traub* *Narcissus nevadensis* Pugsley*Narcissus pseudonarcissus* L. subsp. *nobilis* (Haw.) A. Fernandes*Narcissus scaberulus* Henriq.*Narcissus triandrus* L. subsp. *capax* (Salisb.) D. A. Webb.*Narcissus viridiflorus* Schousboe

ASCLEPIADACEAE

Vincetoxicum pannonicum (Borhidi) Holub

BORAGINACEAE

* *Anchusa crispa* Viv.*Echium russicum* J. F. Gemlin* *Lithodora nitida* (H. Ern) R. Fernandes*Myosotis lusitanica* Schuster*Myosotis rehsteineri* Wartm.*Myosotis retusifolia* R. Afonso*Omphalodes kuzinskyanae* Willk.* *Omphalodes littoralis* Lehm.* *Onosma tornensis* Javorka*Solenanthus albanicus* (Degen & al.) Degen & Baldacci* *Symphytum cycladense* Pawl.

CAMPANULACEAE

Adenophora lilifolia (L.) Ledeb.*Asyneuma giganteum* (Boiss.) Bornm.* *Campanula bohemica* Hruby* *Campanula gelida* Kovanda*Campanula romanica* Săvul.* *Campanula sabatia* De Not.* *Campanula serrata* (Kit.) Hendrych*Campanula zoysii* Wulfen*Jasione crispa* (Pourret) Samp. subsp. *serpentina* Pinto da Silva*Jasione lusitanica* A. DC.

CARYOPHYLLACEAE

Arenaria ciliata L. subsp. *pseudofrigida* Ostenf. & O. C. Dahl*Arenaria humifusa* Wahlenberg* *Arenaria nevadensis* Boiss. & Reuter*Arenaria provincialis* Chater & Halliday* *Cerastium alsinifolium* Tausch *Cerastium dinaricum* G. Beck & Szyz.*Dianthus arenarius* L. subsp. *arenarius** *Dianthus arenarius* subsp. *bohemicus* (Novak) O. Schwarz*Dianthus cintranus* Boiss. & Reuter subsp. *cintranus* Boiss. & Reuter* *Dianthus diutinus* Kit.* *Dianthus lumnitzeri* Wiesb.*Dianthus marizii* (Samp.) Samp.* *Dianthus moravicus* Kovanda* *Dianthus nitidus* Waldst. et Kit.*Dianthus plumarius* subsp. *regis-stephani* (Rapcs.) Baksay*Dianthus rupicola* Biv.* *Gypsophila papillosa* P. Porta*Herniaria algarvica* Chaudhri* *Herniaria latifolia* Lapeyr. subsp. *litardierei* Gamis*Herniaria lusitanica* (Chaudhri) subsp. *berlingiana* Chaudhri*Herniaria maritima* Link* *Minuartia smejkalii* Dvorakova*Moehringia jankae* Griseb. ex Janka*Moehringia lateriflora* (L.) Fenzl.*Moehringia tommasinii* Marches.*Moehringia villosa* (Wulfen) Fenzl*Petrocoptis grandiflora* Rothm.*Petrocoptis montsiciana* O. Bolos & Rivas Mart.*Petrocoptis pseudoviscosa* Fernández Casas*Silene furcata* Rafin. subsp. *angustiflora* (Rupr.) Walters* *Silene hicesiae* Brullo & Signorello*Silene hifacensis* Rouy ex Willk.* *Silene holzmanii* Heldr. ex Boiss.*Silene longicilia* (Brot.) Otth.

▼M4

Silene mariana Pau

* *Silene orphanidis* Boiss

* *Silene rothmaleri* Pinto da Silva

* *Silene velutina* Pourret ex Loisel.

CHENOPODIACEAE

* *Bassia (Kochia) saxicola* (Guss.) A. J. Scott

* *Cremnophyton lanfrancoi* Brullo et Pavone

* *Salicornia veneta* Pignatti & Lausi

CISTACEAE

Cistus palhinhae Ingram

Halimium verticillatum (Brot.) Sennen

Helianthemum alypoides Losa & Rivas Goday

Helianthemum caput-felis Boiss.

* *Tuberaria major* (Willk.) Pinto da Silva & Rozeira

COMPOSITAE

* *Anthemis glaberrima* (Rech. f.) Greuter

Artemisia campestris L. subsp. *botnica* A.N. Lundström ex Kindb.

* *Artemisia granatensis* Boiss.

* *Artemisia laciniata* Willd.

Artemisia oelandica (Besser) Komaror

* *Artemisia pancicii* (Janka) Ronn.

* *Aster pyrenaicus* Desf. ex DC

* *Aster sorrentinii* (Tod) Lojac.

Carlina onopordifolia Besser

* *Carduus myriacanthus* Salzm. ex DC.

* *Centaurea alba* L. subsp. *heldreichii* (Halacsy) Dostal

* *Centaurea alba* L. subsp. *princeps* (Boiss. & Heldr.) Gugler

* *Centaurea akamantis* T. Georgiadis & G. Chatzikyriakou

* *Centaurea attica* Nyman subsp. *megarensis* (Halacsy & Hayek) Dostal

* *Centaurea balearica* J. D. Rodriguez

* *Centaurea borjae* Valdes-Berm. & Rivas Goday

* *Centaurea citricolor* Font Quer

Centaurea corymbosa Pourret

Centaurea gadorensis G. Blanca

* *Centaurea horrida* Badaro

Centaurea immanuelis-loewii Degen

Centaurea jankae Brandza

* *Centaurea kalambakensis* Freyn & Sint.

Centaurea kartschiana Scop.

* *Centaurea lactiflora* Halacsy

Centaurea micrantha Hoffmanns. & Link subsp. *herminii* (Rouy) Dostál

* *Centaurea niederi* Heldr.

* *Centaurea peucedanifolia* Boiss. & Orph.

* *Centaurea pinnata* Pau

Centaurea pontica Prodan & E. I. Nyárády

Centaurea pulvinata (G. Blanca) G. Blanca

Centaurea rothmalerana (Arènes) Dostál

Centaurea vicentina Mariz

Cirsium brachycephalum Juratzka

* *Crepis crocifolia* Boiss. & Heldr.

Crepis granatensis (Willk.) B. Blanca & M. Cueto

Crepis pusilla (Sommier) Merxmüller

Crepis tectorum L. subsp. *nigrescens*

Erigeron frigidus Boiss. ex DC.

* *Helichrysum melitense* (Pignatti) Brullo et al

Hymenostemma pseudanthesis (Kunze) Willd.

Hyoseris frutescens Brullo et Pavone

* *Jurinea cyanooides* (L.) Reichenb.

* *Jurinea fontqueri* Cuatrec.

* *Lamyropsis microcephala* (Moris) Dittrich & Greuter

Leontodon microcephalus (Boiss. ex DC.) Boiss.

Leontodon boryi Boiss.

* *Leontodon siculus* (Guss.) Finch & Sell

Leuzea longifolia Hoffmanns. & Link

Ligularia sibirica (L.) Cass.

* *Palaeocyanus crassifolius* (Bertoloni) Dostal

Santolina impressa Hoffmanns. & Link

Santolina semidentata Hoffmanns. & Link

Saussurea alpina subsp. *esthonica* (Baer ex Rupr) Kupffer

* *Senecio elodes* Boiss. ex DC.

Senecio jacobea L. subsp. *gotlandicus* (Neuman) Sterner

Senecio nevadensis Boiss. & Reuter

▼ M4

* *Serratula lycopifolia* (Vill.) A. Kern

Tephrosieris longifolia (Jacq.) Griseb et Schenk subsp. *moravica*

CONVOLVULACEAE

* *Convolvulus argyrothamnus* Greuter

* *Convolvulus fernandesii* Pinto da Silva & Teles

CRUCIFERAE

Alyssum pyrenaicum Lapeyr.

* *Arabis kennedyae* Meikle

Arabis sadina (Samp.) P. Cout.

Arabis scopoliana Boiss

* *Biscutella neustriaca* Bonnet

Biscutella vincentina (Samp.) Rothm.

Boleum asperum (Pers.) Desvaux

Brassica glabrescens Poldini

Brassica hilarionis Post

Brassica insularis Moris

* *Brassica macrocarpa* Guss.

Braya linearis Rouy

* *Cochlearia polonica* E. Fröhlich

* *Cochlearia tatrae* Borbas

* *Coincya rupestris* Rouy

* *Coronopus navasii* Pau

Crambe tataria Sebeok

* *Degenia velebitica* (Degen) Hayek

Diploaxis ibicensis (Pau) Gómez-Campo

* *Diploaxis siettiana* Maire

Diploaxis vicentina (P. Cout.) Rothm.

Draba cacuminum Elis Ekman

Draba cinerea Adams

Draba doreri Heuffel.

Erucastrum palustre (Pirona) Vis.

* *Erysimum pienicum* (Zapal.) Pawl.

* *Iberis arbuscula* Runemark

Iberis procumbens Lange subsp. *microcarpa* Franco & Pinto da Silva

* *Jonopsidium acaule* (Desf.) Reichenb.

Jonopsidium savianum (Caruel) Ball ex Arcang.

Rhynchosinapis erucastrum (L.) Dandy ex Clapham subsp. *cintrana* (Coutinho) Franco & P. Silva (*Coincya cintrana* (P. Cout.) Pinto da Silva)

Sisymbrium cavanillesianum Valdés & Castro-viejo

Sisymbrium supinum L.

Thlaspi jankae A. Kern.

CYPERACEAE

Carex holostoma Drejer

* *Carex panormitana* Guss.

Eleocharis carniolica Koch

DIOSCOREACEAE

* *Borderea chouardii* (Gaussen) Heslot

DROSERACEAE

Aldrovanda vesiculosa L.

ELATINACEAE

Elatine gussonei (Sommier) Brullo et al

ERICACEAE

Rhododendron luteum Sweet

EUPHORBIACEAE

* *Euphorbia margalidiana* Kuhbier & Lewejohann

Euphorbia transtagana Boiss.

GENTIANACEAE

* *Centaurium rigualii* Esteve

* *Centaurium somedanum* Lainz

Gentiana ligustica R. de Vilm. & Chopinet

Gentianella anglica (Pugsley) E. F. Warburg

* *Gentianella bohemica* Skalicky

GERANIACEAE

* *Erodium astragaloides* Boiss. & Reuter

Erodium paularense Fernández-González & Izco

* *Erodium rupicola* Boiss.

GLOBULARIACEAE

* *Globularia stygia* Orph. ex Boiss.

GRAMINEAE

Arctagrostis latifolia (R. Br.) Griseb.

Arctophila fulva (Trin.) N. J. Anderson

Avenula hackelii (Henriq.) Holub

Bromus grossus Desf. ex DC.

Calamagrostis chalybaea (Laest.) Fries

Cinna latifolia (Trev.) Griseb.

Coleanthus subtilis (Tratt.) Seidl

Festuca brigantina (Markgr.-Dannenb.) Markgr.-Dannenb.

▼M4

- Festuca duriotagana* Franco & R. Afonso
- Festuca elegans* Boiss.
- Festuca henriquesii* Hack.
- Festuca summilusitana* Franco & R. Afonso
- Gaudinia hispanica* Stace & Tutin
- Holcus setiglumis* Boiss. & Reuter subsp. *duriensis* Pinto da Silva
- Micropyropsis tuberosa* Romero - Zarco & Cabezedo
- Poa granitica* Br.-Bl. subsp. *disparilis* (E. I. Nyárády) E. I. Nyárády
- * *Poa riphaea* (Ascher et Graebner) Fritsch
- Pseudarrhenatherum pallens* (Link) J. Holub
- Puccinellia phryganodes* (Trin.) Scribner + Merr.
- Puccinellia pungens* (Pau) Paunero
- * *Stipa austroitalica* Martinovsky
- * *Stipa bavarica* Martinovsky & H. Scholz
- Stipa danubialis* Dihoru & Roman
- * *Stipa styriaca* Martinovsky
- * *Stipa veneta* Moraldo
- * *Stipa zalesskii* Wilensky
- Trisetum subalpestre* (Hartman) Neuman
- GROSSULARIACEAE
- * *Ribes sardoum* Martelli
- HIPPURIDACEAE
- Hippuris tetraphylla* L. Fil.
- HYPERICACEAE
- * *Hypericum aciferum* (Greuter) N. K. B. Robson
- IRIDACEAE
- Crocus cyprius* Boiss. et Kotschy
- Crocus hartmannianus* Holmboe
- Gladiolus palustris* Gaud.
- Iris aphylla* L. subsp. *hungarica* Hegi
- Iris humilis* Georgi subsp. *arenaria* (Waldst. et Kit.) A. et D. Löve
- JUNCACEAE
- Juncus valvatus* Link
- Luzula arctica* Blytt
- LABIATAE
- Dracocephalum austriacum* L.
- * *Micromeria taygetea* P. H. Davis
- Nepeta dirphyha* (Boiss.) Heldr. ex Halacsy
- * *Nepeta sphaciotica* P. H. Davis
- Origanum dictamnus* L.
- Phlomis brevibracteata* Turril
- Phlomis cypria* Post
- Salvia veneris* Hedge
- Sideritis cypria* Post
- Sideritis incana* subsp. *glauca* (Cav.) Malagar-riga
- Sideritis javalambrensis* Pau
- Sideritis serrata* Cav. ex Lag.
- Teucrium lepicephalum* Pau
- Teucrium turredanum* Losa & Rivas Goday
- * *Thymus camphoratus* Hoffmanns. & Link
- Thymus carnosus* Boiss.
- * *Thymus lotocephalus* G. López & R. Morales (*Thymus cephalotos* L.)
- LEGUMINOSAE
- Anthyllis hystrix* Cardona, Contandr. & E. Sierra
- * *Astragalus algarbiensis* Coss. ex Bunge
- * *Astragalus aquilanus* Anzalone
- Astragalus centralpinus* Braun-Blanquet
- * *Astragalus macrocarpus* DC. subsp. *lefka-rensis*
- * *Astragalus maritimus* Moris
- Astragalus peterfii* Jáv.
- Astragalus tremolsianus* Pau
- * *Astragalus verrucosus* Moris
- * *Cytisus aeolicus* Guss. ex Lindl.
- Genista dorycnifolia* Font Quer
- Genista holopetala* (Fleischm. ex Koch) Baldacci
- Melilotus segetalis* (Brot.) Ser. subsp. *fallax* Franco
- * *Ononis hackelii* Lange
- Trifolium saxatile* All.
- * *Vicia bifoliolata* J. D. Rodríguez
- LENTIBULARIACEAE
- * *Pinguicula crystallina* Sm.
- Pinguicula nevadensis* (Lindb.) Casper
- LILIACEAE
- Allium grosii* Font Quer

▼M4

- * *Androcymbium rechingeri* Greuter
- * *Asphodelus bento-rainhae* P. Silva
- * *Chionodoxa lochia* Meikle in Kew Bull.
- Colchicum arenarium* Waldst. et Kit.
- Hyacinthoides vicentina* (Hoffmans. & Link) Rothm.
- * *Muscari gussonei* (Parl.) Tod.
- Scilla litardierei* Breist.
- * *Scilla morrisii* Meikle
- Tulipa cypria* Stapf
- Tulipa hungarica* Borbas
- LINACEAE
- * *Linum dolomiticum* Borbas
- * *Linum muelleri* Moris (*Linum maritimum muelleri*)
- LYTHRACEAE
- * *Lythrum flexuosum* Lag.
- MALVACEAE
- Kosteletzkya pentacarpos* (L.) Ledeb.
- NAJADACEAE
- Najas flexilis* (Willd.) Rostk. & W. L. Schmidt
- Najas tenuissima* (A. Braun) Magnus
- OLEACEAE
- Syringa josikaea* Jacq. Fil. ex Reichenb.
- ORCHIDACEAE
- Anacamptis urvilleana* Sommier et Caruana Gatto
- Calypso bulbosa* L.
- * *Cephalanthera cucullata* Boiss. & Heldr.
- Cypripedium calceolus* L.
- Dactylorhiza kalopissii* E. Nelson
- Gymnigritella runei* Teppner & Klein
- Himantoglossum adriaticum* Baumann
- Himantoglossum caprinum* (Bieb.) V. Koch
- Liparis loeselii* (L.) Rich.
- * *Ophrys kotschyi* H. Fleischm. et Soo
- * *Ophrys lunulata* Parl.
- Ophrys melitensis* (Salkowski) J. et P. Devillers-Terschuren
- Platanthera obtusata* (Pursh) subsp. *oligantha* (Turez.) Hulten
- OROBANCHACEAE
- Orobanche densiflora* Salzm. ex Reut.
- PAEONIACEAE
- Paeonia cambessedesii* (Willk.) Willk.
- Paeonia clusii* F. C. Stern subsp. *rhodia* (Stearn) Tzanoudakis
- Paeonia officinalis* L. subsp. *banatica* (Rachel) Soo
- Paeonia parnassica* Tzanoudakis
- PALMAE
- Phoenix theophrasti* Greuter
- PAPAVERACEAE
- Corydalis gotlandica* Lidén
- Papaver laestadianum* (Nordh.) Nordh.
- Papaver radicum* Rottb. subsp. *hyperboreum* Nordh.
- PLANTAGINACEAE
- Plantago algarbiensis* Sampaio (*Plantago bracteosa* (Willk.) G. Sampaio)
- Plantago almogravensis* Franco
- PLUMBAGINACEAE
- Armeria berlengensis* Daveau
- * *Armeria helodes* Martini & Pold
- Armeria neglecta* Girard
- Armeria pseudarmeria* (Murray) Mansfeld
- * *Armeria rouyana* Daveau
- Armeria soleirolii* (Duby) Godron
- Armeria velutina* Welw. ex Boiss. & Reuter
- Limonium dodartii* (Girard) O. Kuntze subsp. *lusitanicum* (Daveau) Franco
- * *Limonium insulare* (Beg. & Landi) Arrig. & Diana
- Limonium lanceolatum* (Hoffmans. & Link) Franco
- Limonium multiflorum* Erben
- * *Limonium pseudolaetum* Arrig. & Diana
- * *Limonium strictissimum* (Salzmann) Arrig.
- POLYGONACEAE
- Persicaria foliosa* (H. Lindb.) Kitag.
- Polygonum praelongum* Coode & Cullen
- Rumex rupestris* Le Gall
- PRIMULACEAE
- Androsace mathildae* Levier

▼ M4

Androsace pyrenaica Lam.

* *Cyclamen fatrense* Halda et Sojak

* *Primula apennina* Widmer

Primula carniolica Jacq.

Primula nutans Georgi

Primula palinuri Petagna

Primula scandinavica Bruun

Soldanella villosa Darracq.

RANUNCULACEAE

* *Aconitum corsicum* Gay (*Aconitum napellus* subsp. *corsicum*)

Aconitum firmum (Reichenb.) Neilr subsp. *moravicum* Skalicky

Adonis distorta Ten.

Aquilegia bertolonii Schott

Aquilegia kitaibelii Schott

* *Aquilegia pyrenaica* D.C. subsp. *cazorlensis* (Heywood) Galiano

* *Consolida samia* P. H. Davis

* *Delphinium caseyi* B. L. Burt

Pulsatilla grandis Wenderoth

Pulsatilla patens (L.) Miller

* *Pulsatilla pratensis* (L.) Miller subsp. *hungarica* Soo

* *Pulsatilla slavica* G. Reuss.

* *Pulsatilla subslavica* Futak ex Golia-sova

Pulsatilla vulgaris Hill. subsp. *gotlandica* (Johanss.) Zaemelis & Paegle

Ranunculus kykkoensis Meikle

Ranunculus lapponicus L.

* *Ranunculus weyleri* Mares

RESEDACEAE

* *Reseda decursiva* Forssk.

ROSACEAE

Agrimonia pilosa Ledebour

Potentilla delphinensis Gren. & Godron

Potentilla emilii-popii Nyárády

* *Pyrus magyarica* Terpo

Sorbus teodorii Liljefors

RUBIACEAE

Galium cracoviense Ehrend.

* *Galium litorale* Guss.

Galium moldavicum (Dobrescu) Franco

* *Galium sudeticum* Tausch

* *Galium viridiflorum* Boiss. & Reuter

SALICACEAE

Salix salvifolia Brot. subsp. *australis* Franco

SANTALACEAE

Thesium ebracteatum Hayne

SAXIFRAGACEAE

Saxifraga berica (Beguinet) D. A. Webb

Saxifraga florulenta Moretti

Saxifraga hirculus L.

Saxifraga osloënsis Knaben

Saxifraga tombeanensis Boiss. ex Engl.

SCROPHULARIACEAE

Antirrhinum charidemi Lange

Chaenorrhinum serpyllifolium (Lange) Lange subsp. *lusitanicum* R. Fernandes

* *Euphrasia genargentea* (Feoli) Diana

Euphrasia marchesettii Wettst. ex Marches.

Linaria algarviana Chav.

Linaria coutinhoi Valdés

Linaria loeselii Schweigger

* *Linaria ficalhoana* Rouy

Linaria flava (Poiret) Desf.

* *Linaria hellenica* Turrill

Linaria pseudolaxiflora Lojacono

* *Linaria ricardoi* Cout.

Linaria tonzigii Lona

* *Linaria tursica* B. Valdés & Cabezudo

Odontites granatensis Boiss.

* *Pedicularis sudetica* Willd.

Rhinanthus oesilensis (Ronniger & Saarsoo) Vassilcz

Tozzia carpathica Wol.

Verbascum litigiosum Samp.

Veronica micrantha Hoffmanns. & Link

* *Veronica oetaea* L.-A. Gustavsson

SOLANACEAE

* *Atropa baetica* Willk.

THYMELAEACEAE

* *Daphne arbuscula* Celak

▼M4

Daphne petraea Leybold* *Daphne rodriguezii* Texidor

ULMACEAE

Zelkova abelicea (Lam.) Boiss.

UMBELLIFERAE

* *Angelica heterocarpa* Lloyd*Angelica palustris* (Besser) Hoffm.* *Apium bermejoi* Llorens*Apium repens* (Jacq.) Lag.*Athamanta cortiana* Ferrarini* *Bupleurum capillare* Boiss. & Heldr.* *Bupleurum kakiskalae* Greuter*Eryngium alpinum* L.* *Eryngium viviparum* Gay* *Ferula sadleriana* Lebed.*Hladnikia pastinacifolia* Reichenb.* *Laserpitium longiradium* Boiss.* *Naufraga balearica* Constans & Cannon* *Oenanthe conioides* Lange*Petagnia saniculifolia* Guss.*Rouya polygama* (Desf.) Coincy* *Seseli intricatum* Boiss.*Seseli leucospermum* Waldst. et Kit*Thorella verticillatinundata* (Thore) Briq.

VALERIANACEAE

Centranthus trinervis (Viv.) Beguinot

VIOLACEAE

Viola delphinantha Boiss.* *Viola hispida* Lam.*Viola jaubertiana* Mares & Vigineix*Viola rupestris* F. W. Schmidt subsp. *relicta*
Jalas

ALAMAD TAIMED

BRYOPHYTA

Bruchia vogesiaca Schwaegr. (o)*Bryhnia novae-angliae* (Sull & Lesq.)
Grout (o)* *Bryoerythrophyllum campylocarpum*
(C. Müll.) Crum. (*Bryoerythrophyllum*
machadoanum (Sergio) M. O. Hill) (o)*Buxbaumia viridis* (Moug.) Moug. &
Nestl. (o)*Cephalozia macounii* (Aust.) Aust. (o)*Cynodontium suecicum* (H. Arn. & C.
Jens.) I. Hag. (o)*Dichelyma capillaceum* (Dicks) Myr. (o)*Dicranum viride* (Sull. & Lesq.) Lindb.
(o)*Distichophyllum carinatum* Dix. & Nich.
(o)*Drepanocladus (Hamatocaulis) verni-*
cosus (Mitt.) Warnst. (o)*Encalypta mutica* (I. Hagen) (o)*Hamatocaulis lapponicus* (Norr.)
Hedenäs (o)*Herzogiella turfacea* (Lindb.) I. Wats. (o)*Hygrohypnum montanum* (Lindb.) Broth. (o)*Jungermannia handelii* (Schiffn.) Amak. (o)*Mannia triandra* (Scop.) Grolle (o)* *Marsupella profunda* Lindb. (o)*Meesia longiseta* Hedw. (o)*Nothothylas orbicularis* (Schwein.) Sull. (o)*Ochyraea tatrensis* Vana (o)*Orthothecium lapponicum* (Schimp.) C. Hartm.
(o)*Orthotrichum rogeri* Brid. (o)*Petalophyllum ralfsii* (Wils.) Nees & Gott. (o)*Plagiomnium drummondii* (Bruch & Schimp.)
T. Kop. (o)*Riccia breidleri* Jur. (o)*Riella helicophylla* (Bory & Mont.) Mont. (o)*Scapania massolongi* (K. Müll.) K. Müll. (o)*Sphagnum pylaisii* Brid. (o)*Tayloria rudolphiana* (Garov) B. & S. (o)*Tortella rigens* (N. Alberts) (o)

MAKARONEESIA LIIGID

PTERIDOPHYTA

HYMENOPHYLLACEAE

Hymenophyllum maderensis Gibby &
Lovis

DRYOPTERIDACEAE

* *Polystichum drepanum* (Sw.) C. Presl.

ISOETACEAE

Isoetes azorica Durieu & Paiva ex Milde

▼M4

MARSILEACEAE	<i>Helichrysum monogynum</i> Burt & Sund.
* <i>Marsilea azorica</i> Launert & Paiva	<i>Hypochoeris oligocephala</i> (Svent. & Bramw.) Lack
ANGIOSPERMAE	* <i>Lactuca watsoniana</i> Trel.
ASCLEPIADACEAE	* <i>Onopordum nogalesii</i> Svent.
<i>Caralluma burchardii</i> N. E. Brown	* <i>Onopordum carduelinum</i> Bolle
* <i>Ceropegia chrysantha</i> Svent.	* <i>Pericallis hadrosoma</i> (Svent.) B. Nord.
BORAGINACEAE	<i>Phagnalon benettii</i> Lowe
<i>Echium candicans</i> L. fil.	<i>Stemmacantha cynaroides</i> (Chr. Son. in Buch) Ditt
* <i>Echium gentianoides</i> Webb & Coincy	<i>Sventenia bupleuroides</i> Font Quer
<i>Myosotis azorica</i> H. C. Watson	* <i>Tanacetum ptarmiciflorum</i> Webb & Berth
<i>Myosotis maritima</i> Hochst. in Seub.	
CAMPANULACEAE	CONVOLVULACEAE
* <i>Azorina vidalii</i> (H. C. Watson) Feer	* <i>Convolvulus caput-medusae</i> Lowe
<i>Musschia aurea</i> (L. f.) DC.	* <i>Convolvulus lopez-socasii</i> Svent.
* <i>Musschia wollastonii</i> Lowe	* <i>Convolvulus massonii</i> A. Dietr.
CAPRIFOLIACEAE	CRASSULACEAE
* <i>Sambucus palmensis</i> Link	<i>Aeonium gomeraense</i> Praeger
CARYOPHYLLACEAE	<i>Aeonium saundersii</i> Bolle
<i>Spergularia azorica</i> (Kindb.) Lebel	<i>Aichryson dumosum</i> (Lowe) Praeg.
CELASTRACEAE	<i>Monanthes wildpretii</i> Banares & Scholz
<i>Maytenus umbellata</i> (R. Br.) Mabb.	<i>Sedum brissemoretii</i> Raymond-Hamet
CHENOPODIACEAE	CRUCIFERAE
<i>Beta patula</i> Ait.	* <i>Crambe arborea</i> Webb ex Christ
CISTACEAE	<i>Crambe laevigata</i> DC. ex Christ
<i>Cistus chinamadensis</i> Banares & Romero	* <i>Crambe sventenii</i> R. Petters ex Bramwell & Sund.
* <i>Helianthemum bystropogophyllum</i> Svent.	* <i>Parolinia schizogynoides</i> Svent.
COMPOSITAE	<i>Sinapidendron rupestre</i> (Ait.) Lowe
<i>Andryala crithmifolia</i> Ait.	CYPERACEAE
* <i>Argyranthemum lidii</i> Humphries	<i>Carex malato-belizii</i> Raymond
<i>Argyranthemum thalassophyllum</i> (Svent.) Hump.	DIPSACACEAE
<i>Argyranthemum winterii</i> (Svent.) Humphries	<i>Scabiosa nitens</i> Roemer & J. A. Schultes
* <i>Atractylis arbuscula</i> Svent. & Michaelis	ERICACEAE
<i>Atractylis preauxiana</i> Schultz.	<i>Erica scoparia</i> L. subsp. <i>azorica</i> (Hochst.) D. A. Webb
<i>Calendula maderensis</i> DC.	EUPHORBIACEAE
<i>Cheirolophus duranii</i> (Burchard) Holub	* <i>Euphorbia handiensis</i> Burchard
<i>Cheirolophus ghomerytus</i> (Svent.) Holub	<i>Euphorbia lambii</i> Svent.
<i>Cheirolophus junonianus</i> (Svent.) Holub	<i>Euphorbia stygiana</i> H. C. Watson
<i>Cheirolophus massonianus</i> (Lowe) Hansen & Sund.	GERANIACEAE
<i>Cirsium latifolium</i> Lowe	* <i>Geranium maderense</i> P. F. Yeo
<i>Helichrysum gossypinum</i> Webb	GRAMINEAE
	<i>Deschampsia maderensis</i> (Haeck. & Born.) Buschm.
	<i>Phalaris maderensis</i> (Menezes) Menezes

▼ M4

GLOBULARIACEAE

- * *Globularia ascanii* D. Bramwell & Kunkel
- * *Globularia sarcophylla* Svent.

LABIATAE

- * *Sideritis cystosiphon* Svent.
- * *Sideritis discolor* (Webb ex de Noe) Bolle
- Sideritis infernalis* Bolle
- Sideritis marmorea* Bolle
- Teucrium abutiloides* L'Hér.
- Teucrium betonicum* L'Hér.

LEGUMINOSAE

- * *Anagyris latifolia* Brouss. ex. Willd.
- Anthyllis lemnniana* Lowe
- * *Dorycnium spectabile* Webb & Berthel
- * *Lotus azoricus* P. W. Ball
- Lotus callis-viridis* D. Bramwell & D. H. Davis
- * *Lotus kunkelii* (E. Chueca) D. Bramwell & al.
- * *Teline rosmarinifolia* Webb & Berthel.
- * *Teline salsoloides* Arco & Acebes.
- Vicia dennesiana* H. C. Watson

LILIACEAE

- * *Androcymbium psammophilum* Svent.
- Scilla maderensis* Menezes
- Semele maderensis* Costa

LORANTHACEAE

- Arceuthobium azoricum* Wiens & Hawksw.

MYRICACEAE

- * *Myrica rivas-martinezii* Santos.

OLEACEAE

- Jasminum azoricum* L.
- Picconia azorica* (Tutin) Knobl.

ORCHIDACEAE

- Goodyera macrophylla* Lowe

PITTOSPORACEAE

- * *Pittosporum coriaceum* Dryand. ex. Ait.

PLANTAGINACEAE

- Plantago malato-belizii* Lawalree

PLUMBAGINACEAE

- * *Limonium arborescens* (Brouss.) Kuntze
- Limonium dendroides* Svent.

- * *Limonium spectabile* (Svent.) Kunkel & Sunding

- * *Limonium sventenii* Santos & Fernández Galván

POLYGONACEAE

- Rumex azoricus* Rech. fil.

RHAMNACEAE

- Frangula azorica* Tutin

ROSACEAE

- * *Bencomia brachystachya* Svent.
- Bencomia sphaerocarpa* Svent.
- * *Chamaemeles coriacea* Lindl.
- Dendriopoterium pulidoi* Svent.
- Marcetella maderensis* (Born.) Svent.
- Prunus lusitanica* L. subsp. *azorica* (Mouillef.) Franco
- Sorbus maderensis* (Lowe) Dode

SANTALACEAE

- Kunkeliella subsucculenta* Kammer

SCROPHULARIACEAE

- * *Euphrasia azorica* H. C. Watson
- Euphrasia grandiflora* Hochst. in Seub.
- * *Isoplexis chalcantha* Svent. & O'Shanahan
- Isoplexis isabelliana* (Webb & Berthel.) Masferrer

- Odontites holliana* (Lowe) Benth.

- Sibthorpia peregrina* L.

SOLANACEAE

- * *Solanum lidii* Sunding

UMBELLIFERAE

- Ammi trifoliatum* (H. C. Watson) Trelease
- Bupleurum handiense* (Bolle) Kunkel
- Chaerophyllum azoricum* Trelease
- Ferula latipinna* Santos
- Melanoselinum decipiens* (Schrader & Wendl.) Hoffm.
- Monizia edulis* Lowe

▼ M4

Oenanthe divaricata (R. Br.) Mabb.

VIOLACEAE

Sanicula azorica Guthnick ex Seub.

Viola paradoxa Lowe

ALAMAD TAIMED

BRYOPHYTA

* *Echinodium spinosum* (Mitt.) Jur. (o)

* *Thamnobryum fernandesii* Sergio (o).

III LISA

**ÜHENDUSE TÄHTSUSEGA ALADEKS SOBIVATE ALADE VALIKU
KRITERIUMID NING NENDE MÄÄRAMINE ERIKAITSEALADEKS**

1. ETAPP: Alade suhtelise tähenduse siseriiklik hindamine iga I lisa loodusliku elupaigatüübi ja II lisa liigi osas (sealhulgas esmatähtsad looduslikud elupaigatüübid ja esmatähtsad liigid)

A. Ala hindamiskriteeriumid I lisas nimetatud looduslike elupaigatüüpide osas

- a) Elupaigatüübi esindavuse aste sellel alal.
- b) Loodusliku elupaigatüübi pindala konkreetsel alal võrreldes kõnealuse loodusliku elupaigatüübi üldpindalaga riigi territooriumil.
- c) Kõnealuse loodusliku elupaigatüübi struktuuri ja funktsioonide säilimise aste ning taastamisvõimalused.
- d) Ala väärtuslikkuse üldhinnang loodusliku elupaigatüübi kaitsest lähtuvalt.

B. Ala hindamiskriteeriumid II lisas nimetatud liikide osas

- a) Alal esinevate liikide populatsiooni suurus ja tihedus võrreldes kogu riigi territooriumil esinevate populatsioonidega.
- b) Kõnealuse liigi seisukohast tähtsate elupaigatüüpide kaitse aste ja taastamisvõimalused.
- c) Alal esinevate liikide populatsiooni isolatsiooniaste võrreldes liigi loodusliku levilaga.
- d) Ala väärtuslikkuse üldhinnang asjaomaste liikide kaitse seisukohast.

C. Liikmesriigid klassifitseerivad nende kriteeriumide alusel alad, mis nad esitavad kandmiseks siseriiklikku loetelusse, et määrata need ühenduse tähtsusega alaks kooskõlas nende suhtelise tähtsusega iga I lisas nimetatud loodusliku elupaiga ja II lisas nimetatud liigi kaitsele.

D. Sellesse loetelusse kantakse alad, kus on liikmesriigi eespool esitatud kriteeriumide A ja B alusel valitud esmatähtsad looduslikud elupaigatüübid ja esmatähtsad liigid.

2. ETAPP: Siseriiklikesse nimekirjadesse kantud alade hindamine ühenduse tähtsuse seisukohast

- 1. Kõik alad, mis liikmesriigid on 1. etapis määratlenud aladeks, kus on esmatähtsad looduslikud elupaigatüübid ja/või liigid, loetakse ühenduse tähtsusega aladeks.

▼B

2. Muude liikmesriikide nimekirjadesse kantud alade hindamisel ühenduse tähtsuse seisukohast, st nende panust I lisa loodusliku elupaiga või II lisa liigi soodsa kaitsestaatuse säilitamise või taastamise ja/või Natura 2000 võrgustiku sidususse, võetakse arvesse järgmisi kriteeriume:
 - a) ala suhteline tähtsus siseriiklikul tasandil;
 - b) ala geograafiline asend seoses II lisas nimetatud rändeteedega ja kas ala kuulub mõlemalt poolt üht või mitut ühenduse piiri ületavasse ühtsesse ökosüsteemi;
 - c) ala üldpindala;
 - d) I lisa looduslike elupaigatüüpide ja II lisa liikide arv alal;
 - e) ala üldine ökoloogiline väärtus kõnealustele biogeograafilistele piirkondadele ja/või tervele artiklis 2 nimetatud territooriumile, seoses selle tunnuste või kordumatute aspektidega ning viisiga, kuidas need on omavahel seotud.

▼M4

IV LISA

ÜHENDUSE TÄHTSUSEGA LOOMA- JA TAIMELIIGID, MIS
VAJAVAD RANGET KAITSET

Käesolevas lisas loetletud liikidele on viidatud

— liigi või alamliigi nimega või

— kõrgema astme taksonisse või selle taksoni määratud osasse kuuluvate liikidega.

Lühend „spp.” sugukonna või perekonna nime järel tähistab kõiki sellesse sugukonda või perekonda kuuluvaid liike.

a) **LOOMAD**

SELGROOGSED

IMETAJAD	Microtidae
INSECTIVORA	<i>Dinaromys bogdanovi</i>
Erinaceidae	<i>Microtus cabreræ</i>
<i>Erinaceus algirus</i>	<i>Microtus oeconomus arenicola</i>
Soricidae	<i>Microtus oeconomus mehelyi</i>
<i>Crocidura canariensis</i>	<i>Microtus tatricus</i>
<i>Crocidura sicula</i>	Zapodidae
Talpidae	<i>Sicista betulina</i>
<i>Galemys pyrenaicus</i>	<i>Sicista subtilis</i>
MICROCHIROPTERA	Hystricidae
Kõik liigid	<i>Hystrix cristata</i>
MEGACHIROPTERA	CARNIVORA
Pteropodidae	Canidae
<i>Rousettus aegyptiacus</i>	<i>Alopex lagopus</i>
RODENTIA	<i>Canis lupus</i> (välja arvatud Kreekas 39. laiuskraadist põhjas esinevad populatsioonid; Eesti populatsioonid; Hispaanias Duerost põhjas esinevad populatsioonid; Bulgaaria, Läti, Leedu, Poola, Slovaki populatsioonid ja Soome populatsioonid põhjapõdrakasvatustaladel, nagu need on määratletud põhjapõdrakasvatust käsitleva 14. septembri 1990. aasta Soome seaduse nr 848/90 paragrahvis 2)
Gliridae	Ursidae
Kõik liigid, välja arvatud <i>Glis glis</i> ja <i>Eliomys quercinus</i>	<i>Ursus arctos</i>
Sciuridae	Mustelidae
<i>Marmota marmota latirostris</i>	<i>Lutra lutra</i>
<i>Pteromys volans (Sciuropterus ruscicus)</i>	<i>Mustela eversmanii</i>
<i>Spermophilus citellus (Citellus citellus)</i>	<i>Mustela lutreola</i>
<i>Spermophilus suslicus (Citellus suslicus)</i>	<i>Vormela peregusna</i>
<i>Sciurus anomalus</i>	Felidae
Castoridae	<i>Felis silvestris</i>
<i>Castor fiber</i> (välja arvatud Eesti, Läti, Leedu, Poola, Soome ja Rootsi populatsioonid)	<i>Lynx lynx</i> (välja arvatud Eesti populatsioon)
Cricetidae	<i>Lynx pardinus</i>
<i>Cricetus cricetus</i> (välja arvatud Ungari populatsioonid)	
<i>Mesocricetus newtoni</i>	

▼ **M4**

Phocidae	<i>Dalmatolacerta oxycephala</i>
<i>Monachus monachus</i>	<i>Dinarolacerta mosorensis</i>
<i>Phoca hispida saimensis</i>	<i>Gallotia atlantica</i>
ARTIODACTYLA	<i>Gallotia galloti</i>
Cervidae	<i>Gallotia galloti insulanagae</i>
<i>Cervus elaphus corsicanus</i>	<i>Gallotia simonyi</i>
Bovidae	<i>Gallotia stehlini</i>
<i>Bison bonasus</i>	<i>Lacerta agilis</i>
<i>Capra aegagrus</i> (looduslikud populatsioonid)	<i>Lacerta bedriagae</i>
<i>Capra pyrenaica pyrenaica</i>	<i>Lacerta bonnali (Lacerta monticola)</i>
<i>Ovis gmelini musimon (Ovis ammon musimon)</i> (looduslikud populatsioonid – Korsika ja Sardiinia)	<i>Lacerta monticola</i>
<i>Ovis orientalis ophion (Ovis gmelini ophion)</i>	<i>Lacerta danfordi</i>
<i>Rupicapra pyrenaica ornata (Rupicapra rupicapra ornata)</i>	<i>Lacerta dugesi</i>
<i>Rupicapra rupicapra balcanica</i>	<i>Lacerta graeca</i>
<i>Rupicapra rupicapra tatica</i>	<i>Lacerta horvathi</i>
CETACEA	<i>Lacerta schreiberi</i>
Kõik liigid	<i>Lacerta trilineata</i>
ROOMAJAD	<i>Lacerta viridis</i>
TESTUDINATA	<i>Lacerta vivipara pannonica</i>
Testudinidae	<i>Ophisops elegans</i>
<i>Testudo graeca</i>	<i>Podarcis erhardii</i>
<i>Testudo hermanni</i>	<i>Podarcis filfolensis</i>
<i>Testudo marginata</i>	<i>Podarcis hispanica atrata</i>
Cheloniidae	<i>Podarcis lilfordi</i>
<i>Caretta caretta</i>	<i>Podarcis melisellensis</i>
<i>Chelonia mydas</i>	<i>Podarcis milensis</i>
<i>Lepidochelys kempii</i>	<i>Podarcis muralis</i>
<i>Eretmochelys imbricata</i>	<i>Podarcis peloponnesiaca</i>
Dermodochelyidae	<i>Podarcis pityusensis</i>
<i>Dermodochelys coriacea</i>	<i>Podarcis sicula</i>
Emydidae	<i>Podarcis taurica</i>
<i>Emys orbicularis</i>	<i>Podarcis tiliguerta</i>
<i>Mauremys caspica</i>	<i>Podarcis wagleriana</i>
<i>Mauremys leprosa</i>	Scincidae
SAURIA	<i>Ablepharus kitaibelii</i>
Lacertidae	<i>Chalcides bedriagai</i>
<i>Algyroides fitzingeri</i>	<i>Chalcides ocellatus</i>
<i>Algyroides marchi</i>	<i>Chalcides sexlineatus</i>
<i>Algyroides moreoticus</i>	<i>Chalcides simonyi (Chalcides occidentalis)</i>
<i>Algyroides nigropunctatus</i>	<i>Chalcides viridianus</i>
	<i>Ophiomorus punctatissimus</i>
	Gekkonidae
	<i>Cyrtopodion kotschy</i>
	<i>Phyllodactylus europaeus</i>

▼ **M4**

	<i>Tarentola angustimentalis</i>	<i>Euproctus asper</i>
	<i>Tarentola boettgeri</i>	<i>Euproctus montanus</i>
	<i>Tarentola delalandii</i>	<i>Euproctus platycephalus</i>
	<i>Tarentola gomerensis</i>	<i>Mertensiella luschani (Salamandra luschani)</i>
Agamidae		<i>Salamandra atra</i>
	<i>Stellio stellio</i>	<i>Salamandra aurorae</i>
Chamaeleontidae		<i>Salamandra lanzai</i>
	<i>Chamaeleo chamaeleon</i>	<i>Salamandrina terdigitata</i>
Anguidae		<i>Triturus carnifex (Triturus cristatus carnifex)</i>
	<i>Ophisaurus apodus</i>	<i>Triturus cristatus (Triturus cristatus cristatus)</i>
OPHIDIA		<i>Triturus italicus</i>
Colubridae		<i>Triturus karelinii (Triturus cristatus karelinii)</i>
	<i>Coluber caspius</i>	<i>Triturus marmoratus</i>
	<i>Coluber cypriensis</i>	<i>Triturus montandoni</i>
	<i>Coluber hippocrepis</i>	<i>Triturus vulgaris ampelensis</i>
	<i>Coluber jugularis</i>	Proteidae
	<i>Coluber laurenti</i>	<i>Proteus anguinus</i>
	<i>Coluber najadum</i>	Plethodontidae
	<i>Coluber nummifer</i>	<i>Hydromantes (Speleomantes) ambrosii</i>
	<i>Coluber viridiflavus</i>	<i>Hydromantes (Speleomantes) flavus</i>
	<i>Coronella austriaca</i>	<i>Hydromantes (Speleomantes) genei</i>
	<i>Eirenis modesta</i>	<i>Hydromantes (Speleomantes) imperialis</i>
	<i>Elaphe longissima</i>	<i>Hydromantes (Speleomantes) strinatii (Hydromantes (Speleomantes) italicus)</i>
	<i>Elaphe quatuorlineata</i>	<i>Hydromantes (Speleomantes) supramontis</i>
	<i>Elaphe situla</i>	ANURA
	<i>Natrix natrix cetti</i>	Discoglossidae
	<i>Natrix natrix corsa</i>	<i>Alytes cisternasii</i>
	<i>Natrix natrix cypriaca</i>	<i>Alytes muletensis</i>
	<i>Natrix tessellata</i>	<i>Alytes obstetricans</i>
	<i>Telescopus falax</i>	<i>Bombina bombina</i>
Viperidae		<i>Bombina variegata</i>
	<i>Vipera ammodytes</i>	<i>Discoglossus galganoi (kaasa arvatud Discoglossus „jeanneae”)</i>
	<i>Macrovipera schweizeri (Vipera lebetina schweizeri)</i>	<i>Discoglossus montalentii</i>
	<i>Vipera seoanni (välja arvatud Hispaania populatsioonid)</i>	<i>Discoglossus pictus</i>
	<i>Vipera ursinii</i>	<i>Discoglossus sardus</i>
	<i>Vipera xanthina</i>	Ranidae
Boidae		<i>Rana arvalis</i>
	<i>Eryx jaculus</i>	<i>Rana dalmatina</i>
KAHEPAIKSED		<i>Rana graeca</i>
CAUDATA		<i>Rana iberica</i>
Salamandridae		<i>Rana italica</i>
	<i>Chioglossa lusitanica</i>	<i>Rana latastei</i>

▼ **M4**

Rana lessonae
 Pelobatidae
Pelobates cultripes
Pelobates fuscus
Pelobates syriacus

Bufonidae
Bufo calamita
Bufo viridis

Hylidae
Hyla arborea
Hyla meridionalis
Hyla sarda

KALAD

ACIPENSERIFORMES

Acipenseridae
Acipenser naccarii
Acipenser sturio

ARTHROPODS

CRUSTACEA

Isopoda
Armadillidium ghardalensis

INSECTA

Coleoptera
Bolbelasmus unicornis
Buprestis splendens
Carabus hampei
Carabus hungaricus
Carabus olympiae
Carabus variolosus
Carabus zawadzskii
Cerambyx cerdo
Cucujus cinnaberinus
Dorcadion fulvum cervae
Duvalius gebhardti
Duvalius hungaricus
Dytiscus latissimus
Graphoderus bilineatus
Leptodirus hochenwarti
Pilemia tigrina
Osmoderma eremita
Phryganophilus ruficollis
Probaticus subrugosus

SALMONIFORMES

Coregonidae
Coregonus oxyrhynchus (anadroomsed populatsioonid teatavates Põhjamere piirkondades, välja arvatud Soome populatsioonid)

CYPRINIFORMES

Cyprinidae
Anaecypris hispanica
Phoxinus phoxinus

ATHERINIFORMES

Cyprinodontidae
Valencia hispanica

PERCIFORMES

Percidae
Gymnocephalus baloni
Romanichthys valsanicola
Zingel asper

SELGROOTUD

Propomacrus cypriacus
Pseudogaurotina excellens
Pseudoseriscius cameroni
Pytho kolwensis
Rosalia alpina

Lepidoptera

Apatura metis
Arytrura musculus
Catopta thrips
Chondrosoma fiduciarium
Coenonympha hero
Coenonympha oedippus
Colias myrmidone
Cucullia mixta
Dioszeghyana schmidtii
Erannis ankeraria
Erebia calcaria
Erebia christi
Erebia sudetica
Eriogaster catax
Fabriciana elisa
Glyphipterix loricatella
Gortyna borelii lunata
Hypodryas maturna
Hyles hippophaes

▼ **M4**

	<i>Leptidea morsei</i>	<i>Isophya stysi</i>
	<i>Lignyopectera fumidaria</i>	<i>Myrmecophilus baronii</i>
	<i>Lopinga achine</i>	<i>Odontopodisma rubripes</i>
	<i>Lycaena dispar</i>	<i>Paracaloptenus caloptenoides</i>
	<i>Lycaena helle</i>	<i>Pholidoptera transsylvanica</i>
	<i>Maculinea arion</i>	<i>Saga pedo</i>
	<i>Maculinea nausithous</i>	<i>Stenobothrus (Stenobothrodes) eurasius</i>
	<i>Maculinea teleius</i>	ARACHNIDA
	<i>Melanargia arge</i>	Araneae
	<i>Nymphalis vaualbum</i>	<i>Macrothele calpeiana</i>
	<i>Papilio alexanor</i>	MOLLUSKID
	<i>Papilio hospiton</i>	GASTROPODA
	<i>Parnassius apollo</i>	<i>Anisus vorticulus</i>
	<i>Parnassius mnemosyne</i>	<i>Caseolus calculus</i>
	<i>Phyllometra culminaria</i>	<i>Caseolus commixta</i>
	<i>Plebicula golgus</i>	<i>Caseolus sphaerula</i>
	<i>Polymixis rufocincta isolata</i>	<i>Chilostoma banaticum</i>
	<i>Polyommatus eroides</i>	<i>Discula leacockiana</i>
	<i>Proserpinus proserpina</i>	<i>Discula tabellata</i>
	<i>Proterebia afra dalmata</i>	<i>Discula testudinalis</i>
	<i>Pseudophilotes bavicus</i>	<i>Discula turricula</i>
	<i>Xylomoia strix</i>	<i>Discus defloratus</i>
	<i>Zerynthia polyxena</i>	<i>Discus guerinianus</i>
Mantodea		<i>Elona quimperiana</i>
	<i>Apteromantis aptera</i>	<i>Geomalacus maculosus</i>
Odonata		<i>Geomitra moniziana</i>
	<i>Aeshna viridis</i>	<i>Gibbula nivosa</i>
	<i>Cordulegaster heros</i>	<i>Hygromia kovacsi</i>
	<i>Cordulegaster trinacriae</i>	<i>Idiomela (Helix) subplicata</i>
	<i>Gomphus graslinii</i>	<i>Lampedusa imitatrix</i>
	<i>Leucorrhinia albifrons</i>	<i>Lampedusa melitensis</i>
	<i>Leucorrhinia caudalis</i>	<i>Leiostyla abbreviata</i>
	<i>Leucorrhinia pectoralis</i>	<i>Leiostyla cassida</i>
	<i>Lindenia tetraphylla</i>	<i>Leiostyla corneocostata</i>
	<i>Macromia splendens</i>	<i>Leiostyla gibba</i>
	<i>Ophiogomphus cecilia</i>	<i>Leiostyla lamellosa</i>
	<i>Oxygastra curtisii</i>	<i>Paladilhia hungarica</i>
	<i>Stylurus flavipes</i>	<i>Patella ferruginea</i>
	<i>Sympecma braueri</i>	<i>Sadleriana pannonica</i>
Orthoptera		<i>Theodoxus prevostianus</i>
	<i>Baetica ustulata</i>	<i>Theodoxus transversalis</i>
	<i>Brachytrupes megacephalus</i>	BIVALVIA
	<i>Isophya costata</i>	Anisomyaria
	<i>Isophya harzi</i>	<i>Lithophaga lithophaga</i>

▼ **M4**

<i>Pinna nobilis</i>	Dreissenidae
	<i>Congerius kusceri</i>
Unionoidea	
<i>Margaritifera auricularia</i>	ECHINODERMATA
	Echinoidea
<i>Unio crassus</i>	<i>Centrostephanus longispinus</i>
b) TAIMED	
IV lisa punkt b sisaldab kõiki taimeliike, mis on loetletud II lisa punktis b, (*) ning järgmisi taimeliike:	
PTERIDOPHYTA	GESNERIACEAE
ASPLENIACEAE	<i>Jankaea heldreichii</i> (Boiss.) Boiss.
<i>Asplenium hemionitis</i> L.	<i>Ramonda serbica</i> Pancic
ANGIOSPERMAE	IRIDACEAE
AGAVACEAE	<i>Crocus etruscus</i> Parl.
<i>Dracaena draco</i> (L.) L.	<i>Iris boissieri</i> Henriq.
AMARYLLIDACEAE	<i>Iris marisca</i> Ricci & Colasante
<i>Narcissus longispathus</i> Pugsley	LABIATAE
<i>Narcissus triandrus</i> L.	<i>Rosmarinus tomentosus</i> Huber-Morath & Maire
BERBERIDACEAE	<i>Teucrium charidemi</i> Sandwith
<i>Berberis maderensis</i> Lowe	<i>Thymus capitellatus</i> Hoffmanns. & Link
CAMPANULACEAE	<i>Thymus villosus</i> L. subsp. <i>villosus</i> L.
<i>Campanula morettiana</i> Reichenb.	LILIACEAE
<i>Physoplexis comosa</i> (L.) Schur.	<i>Androcymbium europaeum</i> (Lange) K. Richter
CARYOPHYLLACEAE	<i>Bellevalia hackelli</i> Freyn
<i>Moehringia fontqueri</i> Pau	<i>Colchicum corsicum</i> Baker
COMPOSITAE	<i>Colchicum cousturierii</i> Greuter
<i>Argyranthemum pinnatifidum</i> (L.f.) Lowe subsp. <i>succulentum</i> (Lowe) C. J. Humphries	<i>Fritillaria conica</i> Rix
<i>Helichrysum sibthorpii</i> Rouy	<i>Fritillaria drenovskii</i> Degen & Stoy.
<i>Picris willkommii</i> (Schultz Bip.) Nyman	<i>Fritillaria gussichiae</i> (Degen & Doerfler) Rix
<i>Santolina elegans</i> Boiss. ex DC.	<i>Fritillaria obliqua</i> Ker-Gawl.
<i>Senecio caespitosus</i> Brot.	<i>Fritillaria rhodocanakis</i> Orph. ex Baker
<i>Senecio lagascanus</i> DC. subsp. <i>lusitanicus</i> (P. Cout.) Pinto da Silva	<i>Ornithogalum reverchonii</i> Degen & Herv.-Bass.
<i>Wagenitzia lancifolia</i> (Sieber ex Sprengel) Dostal	<i>Scilla beirana</i> Samp.
CRUCIFERAE	<i>Scilla odorata</i> Link
<i>Murbeckiella sousae</i> Rothm.	ORCHIDACEAE
EUPHORBIACEAE	<i>Ophrys argolica</i> Fleischm.
<i>Euphorbia nevadensis</i> Boiss. & Reuter	<i>Orchis scopulorum</i> Simsmerh.
	<i>Spiranthes aestivalis</i> (Poirlet) L. C. M. Richard
	PRIMULACEAE
	<i>Androsace cylindrica</i> DC.

(*) Välja arvatud II lisa punktis b nimetatud brüofüüdid.

▼ M4

<i>Primula glaucescens</i> Moretti	SCROPHULARIACEAE
<i>Primula spectabilis</i> Tratt.	<i>Antirrhinum lopesianum</i> Rothm.
RANUNCULACEAE	<i>Lindernia procumbens</i> (Krocker) Philcox
<i>Aquilegia alpina</i> L.	SOLANACEAE
SAPOTACEAE	<i>Mandragora officinarum</i> L.
<i>Sideroxylon marmulano</i> Banks ex Lowe	THYMELAEACEAE
SAXIFRAGACEAE	<i>Thymelaea broterana</i> P. Cout.
<i>Saxifraga cintrana</i> Kuzinsky ex Willk.	UMBELLIFERAE
<i>Saxifraga portosanctana</i> Boiss.	<i>Bunium brevifolium</i> Lowe
<i>Saxifraga presolanensis</i> Engl.	VIOLACEAE
<i>Saxifraga valdensis</i> DC.	<i>Viola athis</i> W. Becker
<i>Saxifraga vayredana</i> Luizet	<i>Viola cazorlensis</i> Gandoger

▼ **M3***V LISA***ÜHENDUSE TÄHTSUSEGA LOOMA- JA TAIMELIIGID, MILLE
LOODUSEST VÕTMISE JA KASUTAMISE SUHTES VÕIB
KEHTESTADA KAITSEKORRALDUSMEETMEID**

Käesolevas lisas loetletud liigid on märgitud:

- liigi või alamliigi nimega või
- kõrgema astme taksonisse või selle taksoni määratud osasse kuuluvate liikidega.

Lühend "spp." sugukonna või perekonna nime järel tähistab kõiki sellesse sugukonda või perekonda kuuluvaid liike.

a) **LOOMAD***SELGROOGSED***IMETAJAD**

RODENTIA

Castoridae

Castor fiber (Soome, Rootsi, Läti, Leedu, Eesti ja Poola populatsioonid)

Cricetidae

Cricetus cricetus (Ungari populatsioonid)

CARNIVORA

Canidae

Canis aureus

Canis lupus (Hispaanias Duerost põhja pool esinevad populatsioonid, Kreekas 39. laiuskraadist põhja pool esinevad populatsioonid, Soome populatsioonid põhjapõdrakasvatusaladel, nagu need on määratletud põhjapõdrakasvatust käsitleva 14. septembri 1990. aasta Soome seaduse nr 848/90 paragrahvis 2, ning Bulgaaria, Läti, Leedu, Eesti, Poola ja Slovaki populatsioonid)

Mustelidae

Martes martes

Mustela putorius

Felidae

Lynx lynx (Eesti populatsioon)

Phocidae

Kõik IV lisas nimetatamata liigid

Viverridae

Genetta genetta

Herpestes ichneumon

DUPLICIDENTATA

Leporidae

Lepus timidus

▼ M3

ARTIODACTYLA

Bovidae

*Capra ibex**Capra pyrenaica* (välja arvatud *Capra pyrenaica pyrenaica*)*Rupicapra rupicapra* (välja arvatud *Rupicapra rupicapra balcanica*, *Rupicapra rupicapra ornata* ja *Rupicapra rupicapra tatraica*)**KAHEPAIKSED**

ANURA

Ranidae

*Rana esculenta**Rana perezi**Rana ridibunda**Rana temporaria***KALAD**

PETROMYZONIFORMES

Petromyzonidae

*Lampetra fluviatilis**Lethenteron zanandrai*

ACIPENSERIFORMES

Acipenseridae

Kõik IV lisas nimetatata liigid

CLUPEIFORMES

Clupeidae

Alosa spp.

SALMONIFORMES

Salmonidae

*Thymallus thymallus**Coregonus* spp. (välja arvatud *Coregonus oxyrhynchus* — anadroomsed populatsioonid Põhjamere teatavates piirkondades)*Hucho hucho**Salmo salar* (ainult magevees)

CYPRINIFORMES

Cyprinidae

*Aspius aspius**Barbus* spp.*Pelecus cultratus**Rutilus friesii meidingeri**Rutilus pigus*

▼ **M3**

SILURIFORMES

Siluridae

Silurus aristotelis

PERCIFORMES

Percidae

Gymnocephalus schraetzer

Zingel zingel

SELGROOTUD

COELENTERATA

CNIDARIA

Corallium rubrum

MOLLUSCA

GASTROPODA — STYLOMMATOPHORA

Helix pomatia

BIVALVIA — UNIONOIDA

Margaritiferidae

Margaritifera margaritifera

Unionidae

Microcondylaea compressa

Unio elongatulus

ANNELIDA

HIRUDINOIDEA — ARHYNCHOBDELLAE

Hirudinidae

Hirudo medicinalis

ARTHROPODA

CRUSTACEA — DECAPODA

Astacidae

Astacus astacus

Austropotamobius pallipes

Austropotamobius torrentium

Scyllaridae

Scyllarides latus

INSECTA — LEPIDOPTERA

Saturniidae

Graellsia isabellae

b) **TAIMED**

ALGAE

RHODOPHYTA

▼ **M3**

CORALLINACEAE

Lithothamnium coralloides Crouan frat.

Phymatholithon calcareum (Poll.) Adey & McKibbin

LICHENES

CLADONIACEAE

Cladonia L. subgenus *Cladina* (Nyl.) Vain.

BRYOPHYTA

MUSCI

LEUCOBRYACEAE

Leucobryum glaucum (Hedw.) AAngstr.

SPHAGNACEAE

Sphagnum L. spp. (välja arvatud *Sphagnum pylaisii* Brid.)

PTERIDOPHYTA

Lycopodium spp.

ANGIOSPERMAE

AMARYLLIDACEAE

Galanthus nivalis L.

Narcissus bulbocodium L.

Narcissus juncifolius Lagasca

COMPOSITAE

Arnica montana L.

Artemisia eriantha Tem

Artemisia genipi Weber

Doronicum plantagineum L. subsp. *tournefortii* (Rouy) P. Cout.

Leuzea rhaponticoides Graells

CRUCIFERAE

Alyssum pintadasilvae Dudley.

Malcolmia lacera (L.) DC. subsp. *graccilima* (Samp.) Franco

Murbeckiella pinnatifida (Lam.) Rothm. subsp. *herminii* (Rivas-Martinez) Greuter & Burdet

GENTIANACEAE

Gentiana lutea L.

IRIDACEAE

Iris lusitanica Ker-Gawler

LABIATAE

Teucrium salviastrum Schreber subsp. *salviastrum* Schreber

▼ **M3**

LEGUMINOSAE

Anthyllis lusitanica Cullen & Pinto da Silva

Dorycnium pentaphyllum Scop. subsp. *transmontana* Franco

Ulex densus Welw. ex Webb.

LILIACEAE

Lilium rubrum Lmk

Ruscus aculeatus L.

PLUMBAGINACEAE

Armeria sampaio (Bernis) Nieto Feliner

ROSACEAE

Rubus genevieri Boreau subsp. *herminii* (Samp.) P. Cout.

SCROPHULARIACEAE

Anarrhinum longipedicelatum R. Fernandes

Euphrasia mendonçae Samp.

Scrophularia grandiflora DC. subsp. *grandiflora* DC.

Scrophularia berminii Hoffmanns & Link

Scrophularia sublyrata Brot.

*VI LISA***KEELATUD MEETODID, PÜÜDMIS- JA TAPMISVAHENDID NING
TRANSPORDIVAHENDID****a) Keelatud vahendid**

IMETAJAD

- Pimedate või vigastatud loomade kasutamine elavate peibutistena
- Kassetmakid
- Elektrilised ja elektroonilised tapmis- või uimastusvahendid
- Kunstlikud valgusallikad
- Peeglid ja muud pimestamisvahendid
- Sihtmärke valgustavad vahendid
- Pimedas sihtimiseks ettenähtud seade, millel on elektrooniline võimendus või kujutise muundur
- Lõhkeained
- Võrgud, mille kasutamine tööpõhimõtte või kasutamistingimuste tõttu on keelatud
- Püünised, mille kasutamine tööpõhimõtte või kasutamistingimuste tõttu on keelatud
- Ammud
- Mürgid ja mürk- või tuimastusvahendiga sööt
- Väljagaasitamine või -suitsutamine
- Poolautomaat- või automaatreelvad, mille padrunisalve mahub üle kahe padrundi

KALAD

- Mürgid
- Lõhkeained

b) Transpordiliigid

- Õhusõidukid
- Liikuvad mootorsõidukid